

Σ

σάβανο: μουλικανό-τσαρσάφι, ο (κυριολ. νεκρικό σεντόνι).

σαγιονάρα: πα(ν)ντόφλα, η (πληθ. πα(ν)ντόφλε, ε).

σαγονάκι: τσεναβίσα, η.

σαγόني: τσενάβα, η

π.χ. ντουκχάλ μι τσενάβα = πονάει το σαγόني μου.

σαζάνι: σαζάνο, ο

π.χ. κάταρ λιάν καβά σαζάνο; = από πού πήρες αυτό το σαζάνι;

σάζι: σάζι, ο

π.χ. τζανές τε μπασσαλές σάζι; = ξέρεις να παίζεις σάζι;

σαϊνι (μτφ.): σσαήνι, ο

π.χ. σσαήνι σι ο τσχαβρό, νι αστάρντολ! = σαϊνι είναι το παιδί, δεν πιάνεται!

Συνών. τσακάλι μτφ. = τσακάλι

μτφ., τσακμάκο μτφ. = σπέρτο μτφ.

σακάκι: σακάκι, ο

π.χ. βουράβ κο σακάκι = φόρα το σακάκι σου.

σακάτης: σακάτι, ο (σ.α. παλαβός)

π.χ. σακάτι ατσχιλό κατάρ μαρεμπάβα = σακάτης έμεινε από τον πόλεμο, σακάτι σαν, ντιλάιλαν! = παλαβός είσαι, τρελάθηκες!

Συνών. μπανγκό = ανάπηρος, κουτσός, παράλυτος, στραβός, λοξός, σκυφτός, ντιλό = τρελός, παλοκάν και παλακάν = παλαβός.

σακατιλίκι: σακατλούκο, ο (σ.α. παλαβομάρα).

σακάτισσα: σακάτκα, η (σ.α. παλαβή).

σακί (α): γκονό, ο

π.χ. πφεράβ ο γκονό γκιβ = γεμίζω το σακί σιτάρι, κι(ν)ντάς γεκ γκονό ρέζο = αγόρασε ένα σακί ρύζι, να ντικ λες αγκαντάλ, πφαραντό γκονό σι = μη τον βλέπεις έτσι, σκισμένο

σακί είναι (δηλ. είναι πολύ δουλεμένος με τον κόσμο).

σακί (μεγάλο) (β): αράρι, ο

π.χ. εκ αράρι παμούκο κινταμούς = ένα σακί βαμβάκι μαζέψαμε.

σακί (γ): τσουβάλι, ο

π.χ. βάζντε ο τσουβάλι = σήκωσε το σακί.

σακιάζω (α) (μετβ. ρ.): α(ν)ντό-γκονό-πφεράβ (= μες στο σακί γεμίζω).

σακιάζω (β) (μετβ. ρ.): α(ν)ντό-τσοβάλι-πφεράβ (= μες στο σακί γεμίζω)

π.χ. α(ν)ντό-τσοβάλι-πφεράβ ο ρέζο = σακιάζω το ρύζι.

σάκιασμα (α): α(ν)ντό-γκονό-πφεριπέ, ο (= μες στο σακί γέμισμα).

σάκιασμα (β): α(ν)ντό-τσοβάλι-πφεριπέ, ο (= μες στο σακί γέμισμα).

σακούλα: σακούλα, η

π.χ. τχο ο μαρνό α(ν)ντί σακούλα = βάλε το ψωμί μες στη σακούλα.

σαλαμάκι: σαλαμίσι, ο

π.χ. τσχιν μανγκέ εμπούκα σαλαμίσι = κόψε μου λίγο σαλαμάκι.

σαλάμι: σαλάμο και σαλάμι, ο

π.χ. τε κινάβ τουκέ σαλάμο, κα χάς; = να σου αγοράσω σαλάμι, θα φας;

σαλαμούρα: σαλαμούρα, η

π.χ. κερντάν η ζουμί σαρ σαλαμούρα = έκανες το φαγητό σαν σαλαμούρα (δηλ. πολύ αλμυρό).

σαλβάρι: σσαλβάρι, ο

π.χ. κάταρ λιάν καβά σσαλβάρι; = από πού πήρες αυτό το σαλβάρι;

σαλέπι: σαλέπι, ο

π.χ. πι εμπούκα τατό σαλέπι = πιες λίγο ζεστό σαλέπι.

σάλι: σσάλι, ο
 π.χ. μπουτ σσουκάρ σι κο σσάλι =
 πολύ ωραίο είναι το σάλι σου.
σαλιάρης (επίθ.): τσχουνγκαραλό,-
 ί.
σαλιγκαράκι: τσερνισορί, η.
σαλιγκάρι: τσέρνισα, η.
σάλιο: τσχουνγκάρ, ο
 π.χ. σσουκίλο μο τσχουνγκάρ
 κατάρ ο τρουσσαηπέ = ξεράθηκε το
 σάλιο μου από τη δίψα.
σαλιώνω (μετβ. ρ.): τσχουνγκάρ-
 τχαβ (=σάλιο βάζω)
 π.χ. τσχουνγκάρ-τχαβ κάι
 γραματόσιμο = σαλιώνω το
 γραμματόσημο (τσχουνγκάρνταβ =
 φτύνω).
σαλονάκι: σαλονίσι, ο.
σαλόني: σαλόني, ο
 π.χ. άβ τε μπεσσάς κάι σαλόني =
 έλα να καθίσουμε στο σαλόني.
σάλτσα: σάλτσα, η
 π.χ. τε να μπιστρές τε κινές σάλτσα
 = να μην ξεχάσεις να αγοράσεις
 σάλτσα (πληθ. σάλτσε, ε).
σάμαλι: σσάμαλι, η
 π.χ. σσάμαλι λιόμ τουκέ τε χας =
 σάμαλι σου πήρα να φας.
σαμαράκι (α): παλα(ν)τορό, ο.
σαμαράκι (β): σαμαρίσι, ο.
σαμαράς: σαμαρτζίο, ο.
σαμάρι (α): παλά(ν)ντ, ο.
σαμάρι (β): σαμάρι, ο (πληθ.
 σαμάρα, ε)
 π.χ. τχο ο σαμάρι οπρά γκρας =
 βάλε το σαμάρι πάνω στο άλογο.
σαματατζής: σαματατζίο, ο.
σαματατζού: σαματατζύκα, η.
σαμπάνια: σσανπάνια, η
 π.χ. πουτάρ αμένγκε εκ σσανπάνια
 τε πας = άνοιξέ μας μια σαμπάνια
 να πιούμε.
σαμπουάν: σαμπουάν, ο
 π.χ. μπουτ πακέ κερέλ με μπαλά
 καβά σαμπουάν = πολύ μαλακά

κάνει τα μαλλιά μου αυτό το
 σαμπουάν.
σαμπρέλα: σα(μ)μπρέλα, η
 π.χ. πφουκιαράβ η σα(μ)μπρέλα =
 φουσκώνω τη σαμπρέλα.
σαν (μορ.): σαρ
 π.χ. σαρ κιννό τομαφίλι = σαν το
 δικό σου αυτοκίνητο, σαρ καβά σι
 = σαν αυτό είναι, πφινρό σι σαρ
 τιλκία = είναι πονηρός σαν αλεπού,
 σαρ καλέστε νασσί κερντός = σαν
 αυτόν δεν μπορείς να γίνεις, σαρ μο
 πφαλ ασταράβ λε = σαν τον αδερφό
 μου τον πιάνω (δηλ. τον θεωρώ).
 (βλ. και πώς, όπως, καθώς).
σανίδα: τατάβα, η.
σανιδάκι: ταταβίσα, η
 π.χ. εκ ταταβίσα κα τχος κατέ =
 ένα σανιδάκι θα βάλεις εδώ.
σανιδένιος (επίθ.): ταταβένγκο,-ι.
σανίδι: τατάβα, η
 π.χ. μπανγκιλέ ε τατάβε =
 στράβωσαν τα σανίδια.
σαπίζω (α) (αμετβ. ρ.): κερνιάβ
 π.χ. κερνιλέ ε πφαμπαϊά = σάπισαν
 τα μήλα.
σαπίζω (β) (μετβ. ρ.): τσυρύκυ-
 κερντιάβ (τα υ προφ. όπως το
 γαλλικό υ) (= σάπιος γίνομαι)
 π.χ. τσυρύκι-κερντιλέ ε
 α(μ)μπρολά = σάπισαν τα αγλάδια.
σαπίζω (α) (μετβ. ρ.): κερναράβ
 π.χ. η ιγρασία κερναρντάς ε
 κασστά = η υγρασία σάπισε τα
 ξύλα, κερναρντάς λες α(ν)τό
 μαριπέ = τον σάπισε στο ξύλο.
σαπίζω (β) (μετβ. ρ.): τσυρύκυ-
 κεράβ (= σάπιο κάνω).
σαπίλα (α): κερνιπέ, ο (σ.α.
 σάπισμα).
σαπίλα (β): τσυρυκλύκο, ο (τα υ
 προφ. όπως το γαλλικό υ) (σ.α.
 σάπισμα)
 π.χ. μπουτ τσυρυκλύκο σι κάι
 λαμαρίνα = πολλή σαπίλα έχει η
 λαμαρίνα.

σάπιος (α) (επίθ.): κερνό,-ί
π.χ. κερνί σι η α(μ)μπρόλ = σάπιο είναι το αχλάδι.

σάπιος (β) (άκλ. επίθ.): τσυρύκι (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)
π.χ. τσυρύκι σι ο κας = σάπιο είναι το ξύλο, τσυρύκυ σι κο νταν = σάπιο είναι το δόντι σου (σ.α. κούφιος)

σάπισμα: (βλ. σαπίλα).

σαπισμένος: (βλ. σάπιος).

σαπούνι (α): σαπούι, ο
π.χ. κάι τχοντάν ο σαπούι; = πού έβαλες το σαπούνι;

σαπούνι (β): σαπούνο, ο
π.χ. χαλάβ κε κεβάστα σαπουνέσα = πλύνε τα χέρια σου με σαπούνι.

σαπουνίζομαι (αμετβ. ρ.):
σαπουνισαράμαν και σαπουνισάαβ
Συνών. χαλαβάμαν = πλένομαι, τχάμαν = πλένομαι.

σαπουνίζω (α) (μετβ. ρ.):
σαπουνισαράβ
π.χ. σαπουνισάρ κε βαστά = σαπούνισε τα χέρια σου.

σαπουνίζω (β) (μετβ. ρ.):
σαπουνλάιαβ (προφορά με συνίζηση ια)
π.χ. σαπουνλάιαβ με βαστά = σαπουνίζω τα χέρια μου.

σαπουνίσμα: σαπουνισαριπέ, ο.

σαπουνισμένος (μτχ.):
σαπουνισαρντό, -ί
π.χ. σαπουνισαρντέ σι με βαστά = σαπουνισμένα είναι τα χέρια μου.

σαραβαλιάζομαι (αμετβ. ρ.):
σαράβαλο-κερντιάβ (= σαράβαλο γίνομαι)
π.χ. σαράβαλο-κερντιλό κο τομαφίλι = σαραβαλιάστηκε το αυτοκίνητό σου.

σαράβαλο: σαράβαλο, ο
π.χ. σαράβαλο σι καβά τομαφίλι = σαράβαλο είναι αυτό το αυτοκίνητο.

Συνών. τσχορντό = ρημαγμένος, χυμένος, εξαντλημένος, διαλυμένος.

σαράκι: (βλ. σκουλήκι).

σαράντα (άκλ. απόλ. αριθμητ.):
ιστάρντες και σαρά(ν)ντα.

σάρκα: μας, ο (= κρέας)
π.χ. (κατάρα) κε μασά τε τσχορντόν οπρά ντομά = οι σάρκες σου να χυθούν πάνω στους δρόμους.

σαρκώδη χείλη: μπαρέ-ουσσά, ε (κυριολ. μεγάλα χείλη).

σαρμάς: σαρμάβα, η (πληθ. σαρμάβε, ε).

σασμάν: σαζμάνο, ο
π.χ. κα τχαβ αβέρ σαζμάνο κάι τομαφίλι = θα βάλω άλλο σασμάν στο αυτοκίνητο.

σαστίζω (αμετβ. ρ.): σσασσίαβ
π.χ. με σσασσίαβ! σαρ κερντιλό καβά σσεί; = εγώ σαστίζω! πώς έγινε αυτό το πράγμα;

σαστιμάρα: σσασσμάκο, ο.

σάστισμα: σσασσμάκο, ο
π.χ. (φράση) σσασσμακέσκι μπουκί σι καγιά! = για σάστισμα δουλειά είναι αυτή! (δηλ. γεγονός που σε κάνει να απορείς).

σατανάς: σσεητάνο, ο
π.χ. πφιρνό σσεητάνο σι καβά = πονηρός σατανάς είναι αυτός, ο σσεητάνο σι α(ν)ντέ λέστε = ο σατανάς είναι μέσα του.

Συνών. μπεγκ = διάβολος, δαίμονας, λόζα.

σατανικός (α) (επίθ.):
σσεητανλίο,-ούκα
Συνών. μπεγκαλό και μπεγκιαλό = διαβολικός, δαιμονικός, διαβολεμένος, λοζός μτφ.
Αντίθ. μελεκιαβάκο = αγγελικός.

σατανικός (β) (επίθ.):
σσεητα(ν)νίο, -ύκα.

σατανικός (γ) (επίθ.):
σσεητανέσκο, -ι.

π.χ. σσητανέσκε τσαλούμορα = σατανικά κόλπα.

σατανικότητα (α): σσητανλούκο, ο

Συνών. μπενγκαλιπέ και μπενγκιαλιπέ = διαβολικότητα.

σατανικότητα (β):

σσητα(ν)νούκο, ο.

σατανισμός: σσητα(ν)τζϋλϋκο και σσητα(ν)τζουλούκο, ο.

σατανιστής: σσηταντζίο, ο.

σατανίστρια: σσηταντζΰκα, η.

σαύρα: σσαπούρκα και γκουστέρκα, η

π.χ. τρασσάλουμ κατάρ σσαπούρκα = φοβήθηκα από τη σαύρα.

(υποκ.) σσαπουρκίσα και γκουστερκίσα, η.

σαυροειδής (επίθ.):

σσαπουρκανό,-ί και γκουστερκανό,-ί.

σαφήνεια: ακχιαρντιπέ, ο

π.χ. ορμπισαρέλας ακχιαρντιμάσα = μιλούσε με σαφήνεια, νάι ακχιαρντιπέ κάι κε πφερασά = δεν υπάρχει σαφήνεια στα λόγια σου.

σαφής (επίθ.): ακχιαρντι(ν)ντό,-ί

π.χ. σας ακχιαρντι(ν)ντό κάι πε όρμπε = ήταν σαφής στα λόγια του.

Αντίθ. μπιακχιαρντι(ν)ντό = ασαφής, μπιακχιαρντό = ακατανόητος.

σαχλός (επίθ.): πασσαλό,-ί

π.χ. τζάταρ κατάρ μο πασσαλέα, ιν τζανές σο πφενές = φύγε από δω ρε σαχλέ, δεν ξέρεις τι λες.

Συνών. χαουμέ = ανόητος, βλάκας, κουτός, σσαπσάλι = βλάκας, κουτός, χαζοχαρούμενος.

σβέλτα (επίρρ.): σσεβίκι

π.χ. κερ σσεβίκι τε τζάσταρ = κάνε σβέλτα να φύγουμε.

(βλ. και σβέλτος).

Συνών. σίγο και σούγο = γρήγορα, τσαμπούκι = γρήγορα.

Αντίθ. πολοκό = σιγά, σιγανά, γιαβάσσι = σιγά, σιγανά, ήσυχος.

σβελτάδα: σσεβικλίκο, ο

π.χ. κάι σσεβικλίκο, νασστί ρεσές μαν = στη σβελτάδα, δεν μπορείς να με φτάσεις.

(βλ. και γρηγοράδα).

σβέλτος (άκλ.επίθ.): σσεβίκι

π.χ. σσεβίκι σι οπρά πι μπουκί = σβέλτος είναι πάνω στη δουλειά του, κον σι νταά σσεβίκι βο κα μαρέλ = όποιος είναι πιο σβέλτος αυτός θα δείρει.

(βλ. και γρήγορος).

Αντίθ. πφαρό = βαρύς, αργός.

σβέρκος: κορ και με(ν)ντ, η

π.χ. αστάρντιλι μι με(ν)ντ = πιάστηκε ο σβέρκος μου, ντουκχάλ μι κορ = πονάει ο σβέρκος μου.

(κορ σ.α. λαιμός) (βλ. και λαιμός).

σβήνω (μετβ. ρ.): μουνταράβ

π.χ. μουντάρ ο φόσι = σβήσε το φως, μουντάρ η τζιγκάρα = σβήσε το τσιγάρο, μουνταράβ η γιακ = σβήνω τη φωτιά.

(βλ. και σκοτώνω, νεκρώνω (μετβ.), ψοφώ (μετβ.)).

Αντίθ. πφαμπαράβ = ανάβω (μετβ.), καίω (μετβ.).

σβήνω (διαγράφων) (β) (μετβ. ρ.):

σιλίαβ και σβισαράβ

π.χ. σιλίαβ ε γιαζίε = σβήνω τα γράμματα, σιλ μο μπόρτζι ποκι(ν)ντόμ νε = σβήσε το χρέος μου το πλήρωσα.

σβήνω (αμετβ. ρ.): μεράβ

π.χ. μουλί η γιακ = έσβησε η φωτιά.

(βλ. και πεθαίνω, νεκρώνω (αμετβ.), ψοφώ (αμετβ.)).

σβήσιμο: μουνταριπέ, ο

π.χ. παέσα μανγκέλ μουνταριπέ η γιακ = με νερό θέλει σβήσιμο η φωτιά.

(βλ. και σκότωμα, νέκρωμα).

Αντίθ. προαμπαριπέ = άναμμα, κάψιμο, καύσωνας, ζέστη.

σβησμένος (μτχ.): μουνταρντό,-ί
π.χ. μουνταρντέ σι ε κχερέσκε
φόσορα = σβησμένα είναι τα φώτα
του σπιτιού.

(βλ. και σκοτωμένος, νεκρωμένος).

Αντίθ. προαμπαρντό = αναμμένος, καμένος, καντός, καντερός.

σβηστός: (βλ. σβησμένος).

σβολάκι: τοπατσίσι, ο.

σβόλος: τοπάτσι, ο.

σγουραίνω (μετβ. ρ.): κύβυρτζύκι-
κεράβ (= σγουρό κάνω).

π.χ. κύβυρτζύκι-κεράβ με μπαλά =
σγουραίνω τα μαλλιά μου.

σγουρομάλλης (επίθ.):

κύβυρτζύκι-μπαλένγκο,-ι

π.χ. κάι πο τερνιπέ σας
κύβυρτζύκι-μπαλένγκο = στα νιάτα
του ήταν σγουρομάλλης.

σγουρός (άκλ. επίθ.): κύβυρτζύκι

π.χ. κύβυρτζύκι σι λακέ μπαλά =
σγουρά είναι τα μαλλιά της.

σγουρώνω (αμετβ. ρ.):

κύβυρτζύκι-κερντιάβ (= σγουρός
γίνομαι)

π.χ. σαρ κερντιλέ κύβυρτζύκι και
μπαλά; = πώς σγούρωσαν τα
μαλλιά σου;

σε (πρόθ.): αν και κάι

π.χ. αν παζάρι ντικχλόμ νε = στο
παζάρι τον είδα, τζαβ κάι μι μπουκί
= πάω στη δουλειά μου, γκελό κάι
Σελανίκο = πήγε στη Θεσσαλονίκη.
(κάι σ.α. πού και που).

σειρά: σιράβα, η και σϋράβα, η

π.χ. νάκχεν σιραβάσα = περάστε με
τη σειρά, κ' αβέλ κινί σϋράβα ντα
= θα 'ρθεί και η δική σου σειρά.

(υποκ.) σιραβίσα, η.

σεισμικός (επίθ.): ζενζελαβάκο,-ι.

σεισμός: ζενζελάβα, η

π.χ. η ζενζελάβα ιζντρανταρντάς ε
κχερά = ο σεισμός τράνταξε τα
σπίτια.

σέλα (δικύκλου): καλτάκο, ο
π.χ. ε βελεπσικάκο καλτάκο = του
ποδηλάτου η σέλα.

(υποκ.) καλτακίσι, ο.

σελίδα: σελίδα, η

π.χ. ιρισάρ η σελίδα = γύρνα τη
σελίδα.

σέλινο: σέλινο, ο

π.χ. τσχουτόμ σέλινο α(ν)ντί ζουμί
= έριξα σέλινο μες στο φαγητό, ντε
μαν ζάλακ σέλινο, τε τσχαβ α(ν)ντί
ζουμί = δώσ' μου λίγο σέλινο να
ρίξω μες στο φαγητό.

σεμνός (επίθ.): ναμουζλίο,-ούκα

π.χ. ναμουζλούκα σι καγιά τσχορί
= σεμνή είναι αυτή η κοπέλα.

(βλ. και τίμιος).

Συνών. λατζανό = νροπαλός.

*Αντίθ. μπιναμουζέσκο = άσεμνος,
μπιλατζανό = αδιάντροπος.*

σεμνότητα: ναμουζλούκο, ο

π.χ. ιτσ ναμουζλούκο νάι οπρά
τούτε = καθόλου σεμνότητα δεν
υπάρχει επάνω σου.

*Αντίθ. εντεπσιζλίκο = προστυχιά,
λουμπνιπέ και λουμνιπέ =
προστυχιά, πορνεία (ναμούζι =
τιμιότητα).*

σεντονάκι: τσαρσσαφίσι, ο.

σεντόνι: τσαρσσάφι και

τσαρσσάφο, ο

π.χ. παρνό τσαρσσάφι = άσπρο

σεντόνι, ουτσχάρτουτ ε

τσαρσσαφέσα = σκεπάσου με το
σεντόνι.

σεντονιάζω (μετβ. ρ.):

τσαρσσαφλάριαβ (προφ. με συνίζηση
ια)

π.χ. τσαρσσαφλάριαβ ο γιοργκάνο =
σεντονιάζω το πάπλωμα.

σεντόνιασμα: τσαρσσαφλαμάκο, ο

π.χ. τσαρσσαφλαμάκο μανγκέλ ο
γιοργκάνο = σεντόνιασμα θέλει το
πάπλωμα.

σεξ: (βλ. έρωτας (σεξουαλική
πράξη)).

σερβιέτα: πογκιάκο-λιλ, ο (= έμμητων χαρτί) (σερβιέτες (οι) = πογκιάκε-λιλιά, ε).

σερβίρω (μετβ. ρ.): α(ν)ταβάβ και αταβάβ (κυριολ. φέρνω)

π.χ. μπέσεν και τραπέζι τε αταβάβ τουμένγκε = καθίστε στο τραπέζι να σας σερβίρω.

σερμαγιά: σερμαϊάβα, η (προφ. με συνίζηση ια)

π.χ. χαλάς ε ντουκιανέσκι σερμαϊάβα ντα, κχάντσικ ιν μουκλάς = έφαγε και τη σερμαγιά του μαγαζιού, δεν άφησε τίποτα.

σερμένος (μτχ.): τρισαρντό, -ί.

σερμπέτι: σερμπέτο, ο
π.χ. σερμπέτο κερντιλί η καϊάβα = σερμπέτι έγινε ο καφές (δηλ. έγινε πολύ γλυκός).

σέρνομαι (αμετβ. ρ.): τρισάαβ.

σέρνω (α) (μετβ. ρ.): τρισαράβ.

π.χ. ε γκουρουβά τρισαρένας ε ουρντονά = τα βόδια έσερναν τις άμαξες.

σέρνω (β) (μετβ. ρ.): σίρνταβ (= τραβώ) και σϋρνταβ (= τραβώ).

Σερραία: Σέρεζλίκα, η.

Σερραίος: Σέρεζλίο, ο.

Σέρρες: Σέρεζι, ο

π.χ. κατάρ Σέρεζι σι καβά ρομ = από τις Σέρρες είναι αυτός ο Τσιγγάνος.

σέρτικος (άκλ. επίθ. και επίρρ.):

σέρτι (σ.α. σκληρός, σκληρά)

π.χ. σέρτι σι καϊά τζιγκάρα = σέρτικο είναι αυτό το τσιγάρο (βλ. και σκληρός).

σετ (σύνολο ομοειδών

πραγμάτων): τακϋμο, ο

π.χ. εκ τακϋμο τσίντζιρε = ένα σετ κατσαρόλες, εκ τακϋμο φιλτζέα = ένα σετ φλιτζάνια (τακϋμο σ.α. ομάδα, ποδοσφαιρική ομάδα, συνολάκι (ρούχων), π.χ. αμαρό τακϋμο μπούσσουκαρ τόπα κχελέλ = η δική μας ποδοσφαιρική ομάδα

υπέροχη μπάλα παίζει, κι(ν)τόμ τουκέ εκ τακϋμο σσέα = σου αγόρασα ένα συνολάκι ρούχα).

σεφτές: σεφτάβα, η

π.χ. σαμπαχτάν σεφτάβα νι κερντόμ και ντικιάνο = από το πρωί σεφτέ δεν έκανα στο μαγαζί.

(σεφτάβα σ.α. για πρώτη φορά, π.χ. σεφτάβα αβιλό κατέ = για πρώτη φορά ήρθε εδώ, σεφτάβα κερντιλό καβά σσεί και αμαρί μαλάβα = για πρώτη φορά έγινε αυτό το πράγμα στη γειτονιά μας).

σήκωμα (α): βαζντιπέ, ο

π.χ. καβά τραπέζι μανγκέλ βαζντιπέ κατάρ = αυτό το τραπέζι θέλει σήκωμα από δω.

Αντίθ. περιπέ = πέσιμο, πτώση.

σήκωμα (β): φαζντιπέ, ο.

σηκωμένος (α) (μτχ.): βαζντό, -ί,

βαζντι(ν)ντό, -ί και ουσσι(ν)ντό, -ί

π.χ. ουσσι(ν)ντό σόμας με, κάνα αβιλάνας του = σηκωμένος ήμουν εγώ, όταν είχες έρθει εσύ.

Συνών. τζουνγκαντό = ζϋπνιος,

ντίκι = όρθιος, όρθια, στητός,

ευθητενής.

Αντίθ. περαντό = πεσμένος,

γκρεμισμένος, κατεδαφισμένος.

σηκωμένος (β) (μτχ. ως επίθ.):

φαζντι(ν)ντό, -ί (σ.α. σηκωτός) και (μτχ.) φαζντό, -ί.

σηκωμός: ουσσιπέ, ο (σ.α.

έγερση).

σηκώνομαι (α) (αμετβ. ρ.):

ουσστάβ

π.χ. ούσσι οπρέ = σήκω επάνω, νι ουσσιτιλό, νταά πασστόλ = δεν σηκώθηκε, ακόμα κοιμάται, ούσσι τε χας μαρνό = σήκω να φας ψομί.

Αντίθ. περάβ = πέφτω.

σηκώνομαι (β) (αμεβτ. ρ.):

βαζντιάβ και βαζντι(ν)ντιαβ

π.χ. νασστί βαζντι(ν)ντολ καβά πφαριπέ εκχέ τζενέσα = δεν μπορεί

να σηκωθεί αυτό το βάρος με ένα άτομο (σ.α. ανυψώνομαι).

σηκώνω (α) (μετβ. ρ.): βάζνταβ π.χ. νά βάζντε μπουτ παριπέ, κα αστάρντολ κο ντουμό = μη σηκώνεις πολύ βάρος, θα πιαστεί η μέση σου, βάζνταβ με μπαϊά = σηκώνω τα μανίκια μου, νά βάζντε κι λαλί = μη σηκώνεις τη φωνή σου.

σηκώνω (β) (μετβ. ρ.): φάζνταβ π.χ. τελέ πελό ο χουρντό, φάζντε λε = κάτω έπεσε το παιδί, σήκωσέ το, φάζντε λε, μπουτ πασσιλό = σήκωσέ τον, πολύ κοιμήθηκε. *Αντίθ. περαβάβ = γκρεμίζω, κατεδαφίζω, καταρρίπτω.*

σηκώνω (γ) (ενεργ. διαμ.ρ.): βαζνταράβ και φαζνταράβ (= βάζω να σηκώσει-ουν, σ.α. ξεσηκώνω) π.χ. κα βαζνταράβ λεστέ ε τσουβάλα = θα τον βάλω να σηκώσει τα σακιά, βαζνταρντάν μπιτίν ε ντουνιάβα κε σεζάσα = ξεσήκωσες όλο τον κόσμο με τη φωνή σου (βαζνταρντό, -ί μτχ. = σηκωμένος, βαζνταριπέ, ο, ρηματ. ουσ. = σήκωμα).

σηκωτός (μτχ. ως επίθ.): βαζντι(ν)ντό, -ί (σ.α. σηκωμένος) π.χ. τε να τζάσα, βαζντι(ν)ντό κα ινγαρέν τουτ = αν δε πας, σηκωτό θα σε πάνε.

σήμα: (βλ. σινιάλο).

σημαδεύω (μετβ. ρ.): νισσάνο-τχαβ (= σημάδι βάζω, αρραβώνα βάζω, αρραβωνιάζω).

σημάδι: ισσαρέτι, μπένι και νισσάνο, ο π.χ. η γιαράβα μουκλά λεσκέ μπένι = το τραύμα του άφησε σημάδι. (βλ. ισσαρέτι στο λήμμα σινιάλο). (βλ. μπένι στο λήμμα ελιά (κηλίδα δέρματος)).

(βλ. νισσάνο στο λήμμα αρραβώνας).

σημαία: σιμέα, η και μπαϊράκο, ο π.χ. βάζνταβ-οπρέ η σιμέα = υψώνω τη σημαία.

σημασία: σιμασία, η π.χ. ντε σιμασία κάι με όρμπε, ασσούν σο πφενάβ τούκε = δώσε σημασία στα λόγια μου, άκου τι σου λέω, νά ντε λε σιμασία, μουκ λε κοτέ τε μορμισαρέλ = μην του δίνεις σημασία, άσ' τον εκεί να γκρινιάζει.

σημείο: τχαν, ο (κυριολ. μέρος, βλ. και μέρος)

π.χ. φενά τχανέστε τσαλάντιλο = σε άσχημο σημείο χτύπησε.

σήμερα (επίρρ.): αγκιές, αβγκιέ, αβγκιβέ και αγκές

π.χ. μπουτ μπουκί σίμαν αβγκιέ = έχω πολλή δουλειά σήμερα, αβγκιέ κα αβέλ = σήμερα θα έρθει, αβγκιβέ σι Δευτέρα = σήμερα είναι Δευτέρα, αγκιές κα τζάβταρ = σήμερα θα φύγω, αγκές αβιλέμ = σήμερα ήρθα.

σημερινός (επίθ.): αβγκιτνό, -ί π.χ. ε αρνέ σι αβγκιτνέ = τα αυγά είναι σημερινά, αβγκιτνό σι ο μαρνό = σημερινό είναι το ψωμί.

Αντίθ. ιρακιτνό = χθεσινός, τχαρικνό = αυριανός.

σήραγα: μάρα, η

π.χ. α(ν)ντάρ μάρα κα νακχέλ ακανά ο τρένο, νά τρασσάν = μέσα από τη σήραγα θα περάσει τώρα το τρένο, μη φοβηθείτε. (σ.α. σπηλιά, βλ. και σπηλιά).

σήτα: σίτα, η

π.χ. τχο σίτα κάι πέντζεράβα τε να ντεν α(ν)ντρέ ε μακχιά = βάλε σήτα στο παράθυρο να μην μπαίνουν μέσα οι μύγες.

σιγά (α) (επίρρ.): πολοκό

π.χ. ορμπισάρ πολοκό, ο χουρντό πασσλόλ = μίλα σιγά, το παιδί κοιμάται, πολοκό τράντε, ο ντρομ

σι νάι λατσχό = σιγά οδήγα, ο δρόμος δεν είναι καλός.

Αντίθ. σίγο και σούγο = γρήγορα, ζουραλέστε = δυνατά, γερά.

σιγά (β) (επίρρ.): γιαβάζς και ουσουλ

π.χ. γιαβάζς τε να περές = σιγά να μην πέσεις, ουσουλ-ουσουλ τε τζας οπρά ντρομ = σιγά-σιγά να πηγαίνεις πάνω στον δρόμο.

σιγά (γ) (επίρρ.): γιαβάσσι

π.χ. γιαβάσσι τζα, νά ναςς = σιγά πήγαινε, μην τρέχεις (γιαβάσσι σ.α. σιγανός, ήσυχος, -η (άνθρωπος, ζώο) π.χ. μπουτ γιαβάσσι σι καβά μανούζς = πολύ ήσυχος είναι αυτός ο άνθρωπος, γιαβάσσι σι νί χάλπες κχάνικασα = ήσυχος είναι, δεν μαλώνει με κανέναν, γιαβάσσι σι λεσκί ρομνί = ήσυχη είναι η γυναίκα του, γιαβάσσι σι ο τζουκέλ, νι ντα(ν)νταλέλ = ήσυχος είναι ο σκύλος, δεν δαγκώνει.

Αντίθ. φενά και νασούλ = κακός).

σιγανά: (βλ. σιγά).

σιγανός (επίθ.): γιαβάσσι, -κα και (άκλ. επίθ.) γιαβάσσι

π.χ. (φράση) κατάρ γιαβάσσι μανούζς τε τρασσάς = από τον σιγανό άνθρωπο να φοβάσαι (βλ. και σιγά (γ)).

σιγανούτσικα (επίρρ.): πολοκορό

σιγοβράζω (αμετβ. ρ.): πολοκό-κιριάβ και **(μετβ. ρ.)** πολοκό-κιραβάβ

π.χ. ο μας πολοκό-κιρόλ = το κρέας σιγοβράζει.

σιγοκλαίω (αμετβ. ρ.): πολοκό-ροβάβ.

σίγουρα: (βλ. σίγουρος).

σιγουριά: γκααρα(ν)τιλίκο, ο (σ.α. απολυτότητα).

σίγουρος (άκλ. επίθ. και επίρρ.):

γκάρα(ν)τι και γκααρα(ν)τί (σ.α. σίγουρα, απόλυτα, απόλυτος)

π.χ. σαν γκάρα(ν)τι κάι κ' αβές; = είσαι σίγουρος ότι θα 'ρθεις;, γκάρα(ν)τι αγκαντάλ σι = σίγουρα έτσι είναι.

σιδεράκι(α): σαστρίσι, ο.

σιδεράκι (β): ντεμιρίσι, ο.

σιδεράς (α): σαστρατζίο, ο.

σιδεράς (β): ντεμιρτζίο, ο.

σιδερένιος (α) (επίθ.): σαστρανό,-ί και σαστρέσκο,-ι

π.χ. σαστρανό ουντάρ = σιδερένια πόρτα (ομόηχο σαστρέσκο, -ι = πεθερού).

σιδερένιος (β) (επίθ.): ντεμιρέσκο, -ι και ντεμιρλίο, -ίκα.

σίδερο (α): σάστρι, ο

π.χ. σαρ σάστρι σι καβά μανούζς = σαν σίδερο είναι αυτός ο άνθρωπος, ο σάστρι, κάνα σι τατό, γιαπουσσίορ = το σίδερο, όταν είναι ζεστό, κολλάει.

σίδερο (β): ντεμίρι, ο

π.χ. τσαλαντάλε ε ντεμιρέσα = τον χτύπησε με το σίδερο, σιβρί σι ο ντεμίρι = αιχμηρό είναι το σίδερο.

σίδερο (η συσκευή σιδερώματος):

υτύα, η (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ) και σίδερο, ο.

σιδερολοστός: σάστρι και ντεμίρι, ο (κυριολ. σίδερο).

σιδερόπορτα: σαστρανό-ουντάρ, ο και ντεμιρλί-καπούια, η.

σιδερωμένος (α) (άκλ. επίθ.):

υτυλεμίσσι (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. υτυλεμίσσι σι κο πα(ν)τόλι = σιδερωμένο είναι το πουκάμισό σου.

σιδερωμένος (β) (μτχ.):

σιδεροσαρντό, -ί.

σιδερώνω (α) (μετβ. ρ.): υτύα-κεράβ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ) (= σίδερο κάνω)

π.χ. υτύα-κεράβ κι α(ν)τεράβα = σιδερώνω το πουκάμισό σου.

σιδερώνω (β) (μετβ. ρ.):

σιδεροσαράβ

π.χ. ατάβ κο γκατ μά(ν)ντε τε
σιδεροσαράβ λες = φέρε το
πουκάμισό σου σε μένα να το
σιδερώσω.

σιδηρόδρομος (α): τρενένγκο-
ντρομ, ο (= τρένων δρόμος).

σιδηρόδρομος (β): σαστρανό-
ντρομ, ο.

σιδηροπρίονο: τεστεράβα, η (σ.α.
πριόνι).

σιμιγδαλένιος (επίθ.): ιλμικέσκο,-ι
και σιμιγδαλέσκο,-ι.

σιμιγδάλι: σιμιγδάλι και ιλμικό, ο
π.χ. λε ιλμικό τε κεράβ αλβάβα =
πάρε σιμιγδάλι να κάνω χαλβά.

σίμωμα: (βλ. πλησίασμα).

σιμώνω: (βλ. πλησιάζω).

σινεμά (το): σινάμα, η

π.χ. κ' αβές αϊράτ κάι σινάμα;
σσουκάρ φίλιμι κχελέλ = θα `ρθείς
απόψε στο σινεμά; ωραίο έργο
παίζει.

σινιάλο: ισσαρέτι, ο

π.χ. κερντά μανγκέ ισσαρέτι πε
βαστέσα για τε τζάβταρ = μου
έκανε σινιάλο με το χέρι του για να
φύγω.
(βλ. και σημάδι).

σιντριβάνι: σσιντριβάνο, ο

π.χ. σίλε σσιντριβάνο α(ν)ντέ λεσκι
αβλία = έχει σιντριβάνι μες στην
αυλή του.

σιρόπι: σσουρούπο, ο

π.χ. ο ντοκτόρι ντιά ε χουρντέ
σσουρούπο = ο γιατρός έδωσε στο
μωρό σιρόπι.

σιτάλευρο: γκιβέσκο-αρό, ο.

σιταράκι: γκιβορό, ο.

σιταρένιος (επίθ.): γκιβέσκο,-ι.

σιτάρι: γκιβ, ο

π.χ. ο ντιρμένο πισσέλ ο γκιβ = ο
μύλος αλέθει το σιτάρι, εκ τσουβάλι
γκιβ κι(ν)ντόμ ε κχαϊνένγκε = ένα
σακί σιτάρι αγόρασα για τις κότες.

σιταρίσιος: (βλ. σιταρένιος).

σιταροειδής: (βλ. σιταρένιος).

σιτεμπορία: γκιβένγκο-
τουτζαρλούκο, ο (= σιταριών
εμπόριο).

σιτέμπορος: γκιβένγκο-τουτζάρι, ο
(= σιταριών έμπορος), θηλ.

γκιβένγκι-τουτζάρκα, η.

σιτίζομαι (αμετβ. ρ.): χαπέ-λαβ (=
τροφή παίρνω)

*Συνών. παρβάρντιαβ και
παρμπάρντιαβ = ταΐζομαι, τρέφομαι,
θρέφομαι.*

σιτίζω (μετβ. ρ.): χαπέ-νταβ
(=τροφή δίνω)

*Συνών. παρβαράβ και παρμπαράβ
= ταΐζω, τρέφω, θρέφω.*

σίτιση: χαπέ-ντιυπέ, ο (= τροφή
δόσιμο)

*Συνών. παρβαριπέ και μπαρμπαριπέ
= τάισμα, θρέψιμο, θρέψη.*

σιχαίνομαι (μετβ. ρ.): τισινίαβ

π.χ. τισινίαβ κατάρ καγιά ζουμί =
το σιχαίνομαι αυτό το φαγητό,
τισινίαβ λέσταρ, νι μανγκάβ τε
ντικχάβ λε ανγκλά με γιακχά = τον
σιχαίνομαι, δε θέλω να τον δω
μπροστά στα μάτια μου.

σιχαμάρα: τισινμέκο, ο

π.χ. καγιά ζουμί α(ν)ταβέλ μανγκέ
τισινμέκο = αυτό το φαγητό μου
φέρνει σιχαμάρα.

σκάβομαι (αμετβ. ρ.): ανάντιαβ

π.χ. ανάντιλο ο ντρομ = σκάφτηκε
ο δρόμος.

σκάβω (α) (μετβ. ρ.): αναβάβ

π.χ. αναβέσας ντα τσχι(ν)ντιλάν
γκαντικίν μπουτ; = έσκαβες και
κουράστηκες τόσο πολύ;, κάνα κα
αναβέν ε τεμέλα; = πότε θα
σκάψετε τα θεμέλια;
(αναβάβ σ.α. σκαλίζω).

σκάβω (β) (ενεργ. διαμ. ρ.):

ανανταράβ (= βάζω να σκάψει-ουν)

π.χ. κα ανανταράβ λεστέ ε τεμέλα
= θα τον βάλω να σκάψει τα

θεμέλια (ανανταρντό, -ί μτχ. = σκαμμένος, ανανταριπέ, ο ρηματ. ουσ. = σκάψιμο).

σκάγι: φितσένκο, ο (βλ. και σφαίρα).

σκάζω (μετβ. ρ.): πατλατϋρίαβ και πφααραράβ

π.χ. πατλατϋρίαβ η μπουσσούκα = σκάζω το μπαλόνη, νά πφαράρ μαν τούντα, νά ντε μαν χολί = μη με σκας κι εσύ, μη με συγχύζεις (πφααραράβ κυριολ. βαραίνω (μετβ.), πφαρό = βαρύς).

(βλ. και βαραίνω (μετβ.)).

σκάζω (αμετβ. ρ.): πατλάιαβ (προφ. με συνίζηση ια) και πφαριάβ π.χ. κα πφαρόλ κατάρ πι χολί = θα σκάσει απ' το θυμό του, κα πατλάιαβ κατάρ ο τατιπέ = θα σκάσω από τη ζέστη.

(πφαριάβ κυριολ. βαραίνω (αμετβ.), πφαρό = βαρύς).

(βλ. και βαραίνω (αμετβ.)).

σκάλα: μερντεφένο, ο π.χ. πελό κατάρ μερντεφένο ντα πφαράντιλο λεσκό σσορό = έπεσε από τη σκάλα και σκίστηκε το κεφάλι του, κασσουινό μερντεφένο = ξύλινη σκάλα, μερντεφένο σι καγιά ντουριάβα, ο εκ φουλέλ, ο εκ ικλέλ = σκάλα είναι αυτός ο κόσμος, ο ένας κατεβαίνει, ο ένας (άλλος) ανεβαίνει.

σκαλίζω (μετβ. ρ.): αναβάβ (κυριολ. σκάβω) π.χ. αναβάβ η μπατσάβα = σκαλίζω το περιβόλι.

(βλ. και σκάβω).

σκάλισμα: (βλ. σκάψιμο).

σκαλισμένος: (βλ. σκαμμένος).

σκαλίτσα: μερντεφενίσι, ο.

σκαλοπάτι: μερντεφένο, ο π.χ. κοσάβ ε μερντεφέα = σφουγαρίζω τα σκαλοπάτια. (βλ. και σκάλα).

σκαμμένος (μτχ.): αναντό,-ί (σ.α. σκαλισμένος)

π.χ. αναντό σι ο ντρομ, νασστί νακχέλ ο τομαφίλι = σκαμμένος είναι ο δρόμος, δεν μπορεί να περάσει το αυτοκίνητο.

Αντίθ. μπιαναντό = άσκαφτος.

σκαμνάκι: σκεμνίσα, η.

σκαμνί: σκέμνα, η π.χ. μπες οπρά σκέμνα = κάτσε πάνω στο σκαμνί.

σκαμπίλι: πάλμα, η

π.χ. τε ντάβα τουτ γεκ πάλμα, κα ντικχές του = άμα σου δώσω ένα σκαμπίλι, θα δεις εσύ.

(βλ. και παλάμη).

σκαμπιλίζω (μετβ. ρ.): πάλμα-νταβ (= σκαμπίλι δίνω) και πάλμα-τσαβ (= σκαμπίλι ρίχνω).

σκαμπίλισμα: (βλ. ράπισμα).

σκαντζόχοιράκι: κανζαβουρίσι, ο και κερπίσα, η.

σκαντζόχοιρος (α): κανζαβούρι και χαντζαβούρι, ο

π.χ. ο τζουκέλ πε σσουγκάσα αρακχέλ ε κανζαβουρές = ο σκύλος με τη μυρωδιά (όσφρηση) του βρίσκει τον σκαντζόχοιρο.

σκαντζόχοιρος (β): κερπία, η

π.χ. κερπιάκο μας, χας του; = κρέας σκαντζόχοιρου, τρωσ εσύ;

σκαπάνη: (βλ. κασμάς).

σκαπτικός: (βλ. σκαφτικός).

σκαρί: ολούσσι, ο

π.χ. γκάντικιν ντα τε χαβ, νι τφουλιάβ· μο ολούσσι σι αγκαντάλ = όσο και να φάω, δεν παχαίνω το σκαρί μου είναι έτσι.

σκαρφάλωμα: ικλιπέ, ο (= ανέβασμα, έξοδος, ανάβαση, καβάλημα).

σκαρφαλωμένος (μτχ.): ικλαρντό,-ί (= ανεβασμένος).

σκαρφαλώνω (μετβ. ρ.): ικλάβ (= βγαίνω, ανεβαίνω, καβαλάω)

π.χ. σαρ πισίκα ικλιλό οπρά
κοπάτσι = σαν γάτος σκαρφάλωσε
πάνω στο δέντρο.

σκαρφίζομαι: (βλ. επινωώ).

σκασίλα: πατλαμάκο, ο (κυριολ.
σκάσιμο)

π.χ. ασταρντά μαν πατλαμάκο
κατέ! = μ' έπιασε σκασίλα εδώ!

σκάσιμο: πατλαμάκο, ο

π.χ. σαό πατλαμάκο κερντά ε
τομαφιλέσκι λαστίκα! = τι σκάσιμο
έκανε του αυτοκινήτου το λάστιχο!

σκασμένος (άκλ. επίθ.): πατλάκι

π.χ. πατλάκι μπουσσούκα =
σκασμένο μπαλόκι, πατλάκι σι ε
βελεπσικάκι λαστίκα = σκασμένο
είναι του ποδηλάτου το λάστιχο.

σκατίλα: κφουλένγκι-κοκία, η (=
σκατών μυρωδιά).

σκατό: κφουλ, ο

π.χ. κφουλά κχά(ν)ντεν κατέ
α(ν)ντρέ = σκατά μυρίζουν εδώ
μέσα.

(υποκ.) κφουλορό, ο.

σκάτωμα: κφουλαριπέ, ο.

σκατωμένος (μτχ.): κφουλαλό,-ί

π.χ. κφουλαλό σι ο χουρντό =
σκατωμένο είναι το μωρό.

σκατόνομαι (αμετβ. ρ.):

κφουλάβαβ.

σκατόνω (μετβ. ρ.): κφουλαράβ

π.χ. κφουλαρντάν η μπουκί =
σκάτωσες τη δουλειά (δηλ. τα
έκανες θάλασσα).

σκάφη: μπάλαη και μπάλια, η

π.χ. χαλαβάβ πατέ α(ν)ντί μπάλαη
= πλένω ρούχα στη σκάφη, πφεράβ
παϊ η μπάλια = γεμίζω νερό την
σκάφη.

(υποκ.) μπαλαήσα και μπαλιίσα, η.

σκαφτικός (επίθ.): αναημάσκο,-ι

π.χ. αναημάσκι μάκινα = σκαφτική
μηχανή.

σκάψιμο: αναηπέ, ο

π.χ. μανγκέλ ντερίνι αναηπέ κατέ =
θέλει βαθύ σκάψιμο εδώ.

(σ.α. σκάλισμα).

σκελετός: σκελετό, ο

π.χ. ε βελεπσικάκο σκελετό = του
ποδηλάτου ο σκελετός.

σκέλος (α): αρ, η

(σκέλια (τα) = αρά, ε).

σκέλος (β): κασούκο, ο (σκέλια

(τα) = κασούκορα, ε)

π.χ. με κασούκορα ντουκχάν = τα
σκέλια μου πονάνε.

σκεπάζομαι (αμετβ. ρ.):

ουτσαράμαν και ουτσαρντιαβ

π.χ. ουτσαρντουτ, κε τσανγκά
σικάντον = σκεπάσου, τα πόδια σου
φαίνονται, τε ουτσαρντουτ ο
ε(ν)ντέκο = να σκεπαστεί ο λάκκος.
(σ.α. καλύπτομαι).

Αντίθ. πουτσαράμαν =

ξεσκεπάζομαι.

σκεπάζω (μετβ. ρ.): ουτσαράβ

(σ.α. καλύπτω)

π.χ. ουτσαράβ ε χουρντέ = σκέπασε
το μωρό, (μτφ.) ουτσαρντέ η
μεσελάβα = σκεπάσανε την
υπόθεση.

Αντίθ. πουτσαράβ = ξεσκεπάζω.

σκεπαράκι: (βλ. σκεπαράκι).

σκεπάρι: (βλ. σκεπάρνι).

σκεπαρνάκι (α): τεσλορί, η.

σκεπαρνάκι (β): κεσερίσι, ο.

σκεπάρνι (α): τέσλα, η

π.χ. αγκιές κι(ν)ντέμ καγιά τέσλα =
σήμερα το αγόρασα αυτό το
σκεπάρνι.

σκεπάρνι (β): κεσέρι, ο

π.χ. τσαλαβάβ ε κεσερέσα η
σσίακα = χτυπάω με το σκεπάρνι το
καρφί.

σκέπασμα: ουτσαριπέ, ο (σ.α.
κάλυψη)

Αντίθ. πουτσαριπέ = ξεσκεπασμα.

σκεπασμένος (μτχ.): ουτσαρντό,-ί

(σ.α. καλυμμένος)

π.χ. ουτσαρντό σι ο χουρντό =
σκεπασμένο είναι το μωρό.

Αντίθ. πουτσαρντό = ξεσκέπαστος, μπιουτσαρντό = ασκέπαστος.

σκεπή: σκεπί, η

π.χ. κόν ικλιλό οπρά κχερέσκι σκεπί ντα πφαγκιλέ ε ελενίτορα; = ποιος ανέβηκε πάνω στη σκεπή του σπιτιού και έσπασαν τα ελενίτ;

σκέτος (επίθ.): σκέτο, -ι

π.χ. σκέτο μακαρόνια χαλάς = σκέτα μακαρόνια έφαγε.

σκεφτικός (α) (επίθ.):

γκου(ν)ντισαρντό, -ί

π.χ. μπουτ γκου(ν)ντισαρντό ντικχάβ τουτ· σο σίτουτ; = πολύ σκεφτικό σε βλέπω· τι έχεις;

(σ.α. συλλογισμένος).

σκεφτικός (β) (άκλ. επίθ.):

ντυσσουντζελί (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. ντυσσουντζελί σικάντολ = σκεφτικός (-ή) φαίνεται.

σκέφτομαι (α) (αμετβ. και μετβ.

ρ.): γκου(ν)ντισαράβ (γκού(ν)ντο = νους)

π.χ. γκου(ν)ντισαράβ σο τε κεράβ = σκέφτομαι τι να κάνω.

(σ.α. συλλογίζομαι).

σκέφτομαι (β) (αμετβ. και μετβ.

ρ.): ντυσσουνίαβ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. ντυσσουνίαβ σο κα κερντόλ μο άλι = σκέφτομαι τι θα γίνει το χάλι μου.

σκέφτομαι (γ) (αμετβ. και

μετβ.ρ.): γκογκί-ντάμαν (κυριολ. μυαλό δίνω στον εαυτό μου)

π.χ. ντέτουτ ζάλακ γκογκί ντα σορά κερ-πφεράς = σκέψου λίγο και μετά μίλα.

σκέψη (α): γκου(ν)ντισαριπέ, ο (σ.α. συλλογισμός).

σκέψη (β): ντυσσουνμέκο, ο και ντυσσουνμάβα, η (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. χα ζάλακ μαρνό· χαλά τουτ καβά ντυσσουνμέκο = φάε λίγο ψωμί· σ' έφαγε αυτή η σκέψη.

σκηνίτης: τσαντύρτζιο, ο (τσαντύρι, ο = αντίσκηνο).

σκηνίτισσα: τσαντύρτζύκα, η.

σκιά: γκολγκαλίν, γκιολγκαλίν,

γκιολγκάβα και ουτσαλίν, η

π.χ. μπες ταλάλ γκολγκαλίν τε ντι(ν)νενίος = κάτσε κάτω από τη σκιά να ξεκουραστείς, (μτφ.)

κερντιλό λεσκι γκιολγκάβα· κάι τζαλ παλά λέστε αβέλ = έγινε η σκιά του· όπου πηγαίνει από πίσω του έρχεται.

(υποκ.) γκολγκαλινορί,

γκιολγκαλινορί, ουτσαλινορί και

γκιολγκαβίσα, η.

σκίζομαι (αμετβ. ρ.): πφαραβάμαν

π.χ. (μτφ.) πφαραβέλπες πε χουρντένγκε = σκίζεται για τα παιδιά του.

σκίζω (αμετβ. ρ.): πφαράντιαβ

π.χ. καβά κοτόρ σι μπουτ σανό ντα πφαράντολ κολάη = αυτό το ύφασμα είναι πολύ λεπτό και σκίζεται εύκολα.

σκίζω (μετβ. ρ.): πφαραβάβ

π.χ. κον πφαραντά καλά λιλά; = ποιος έσκισε αυτά τα χαρτιά;, πφαραβάβ κασστά ε τοβερέσα = σκίζω ξύλα με το τσεκούρι.

σκιρτώ (αμετβ. ρ.): τσχάμαν (= ρίχνομαι)

π.χ. σο ντικλόμ λα τσχουτάπες μο γκι = μόλις την είδα σκίρτησε η ψυχή (καρδιά) μου.

σκίσιμο: πφαραηπέ, ο

π.χ. πφαραηπέ μανγκέν ε κασστά = σκίσιμο θέλουν τα ξύλα (σ.α. σκισμή).

σκισμένος (μτχ.): πφαραντό, -ί

π.χ. πφαραντό γκατ = σκισμένο πουκάμισο, πφαραντό σι παλάλ ο πα(ν)τόλι = σκισμένο είναι από

πίσω το παντελόνι, πφαραντέ σι ε
κασστά = σκισμένα είναι τα ξύλα.

Αντίθ. μπιπφαραντό = άσκιστος.

σκισμή: πφαραρηπέ, ο (= σκίσιμο).

σκλάβα (η): έσιρι, η.

σκλαβιά: έσιρλικο, ο (σ.α.
αιχμαλωσία, σκλάβωμα).

σκλάβος: έσιρι, ο (σ.α.
αιχμάλωτος)

π.χ. νάι σομ με κο έσιρι, για τε
κερές μαν σο μανγκέσα = δεν είμαι
εγώ ο σκλάβος σου, για να με
κάνεις ό,τι θέλεις.

(βλ. και αιχμάλωτος).

σκλάβωμα: έσιρλικο, ο

(βλ. και αιχμαλωσία).

σκλαβώνω (μετβ. ρ.): έσιρι-
ασταράβ (= σκλάβο κρατώ)

(βλ. και αιχμαλωτίζω).

σκληράδα: σερτλίκo, ο

*Αντίθ. κοβλιπέ και πακιπέ =
μαλακότητα.*

σκληραίνω (α) (μετβ. ρ.):

σερτλετιρίαβ

*Αντίθ. κοβλιαράβ και πακαράβ =
μαλακώνω (μετβ.).*

σκληραίνω (β) (μετβ. ρ.): σέρτι-
κεράβ (= σκληρό κάνω)

π.χ. καβά σαμπουάν κερέλ με
μπαλά σέρτι = αυτό το σαμπουάν
σκληραίνει τα μαλλιά μου.

σκληραίνω (α) (αμετβ. ρ.):

σερτλενίαβ

*Αντίθ. πακιβάβ και κοβλιάβ =
μαλακώνω (αμετβ.).*

σκληραίνω (β) (αμετβ. ρ.): σέρτι-
κερντιάβ (= σκληρός γίνομαι)

π.χ. κερντιλέ με μπαλά σέρτι κατάρ
καβά σαμπουάν = σκλήρυναν τα
μαλλιά μου από αυτό το σαμπουάν.

σκληρόκαρδος: (βλ.
σκληρόψυχος).

**σκληρός (α) (άκλ. επίθ. και
επίρρ.):** σέρτι (σ.α. σκληρά)

π.χ. σέρτι μας = σκληρό κρέας,
σέρτι βαστά = σκληρά χέρια,

ορμπισαρντάς μανγκέ σέρτι = μου
μίλησε σκληρά.

Αντίθ. κοβλό και πακό = μαλακός.

σκληρός (β) (επίθ.): ζουραλό, -ί
(κυριολ. δυνατός, γερός)

π.χ. μπουτ ζουραλό σι ο μας,
νασστίκ τσά(μ)μπαβ λε = πολύ
σκληρό είναι το κρέας, δεν μπορώ
να το μασήσω.

σκληρός (γ) (μτφ.): τσετίνι, ο
(αυτός που είναι αδύνατος και
γερός, αυτός που αντέχει στις
βαριές δουλειές), θηλ. τσετίνκα, η

π.χ. τσετίνι σι βο· κερέλ καλέ
μπουκιάκε = σκληρός είναι αυτός
κάνει γι' αυτή τη δουλειά.

σκληρότητα: (βλ. σκληράδα).

σκληρόψυχος (επίθ.): σέρτι-
γκέσκο, -ι και ζουραλέ-γκέσκο, -ι

(ζουραλέ-γκέσκο (κυριολ.
δυνατόψυχος)

π.χ. κολάη νι ροβέλ βο, ζουραλέ-
γκέσκο σι = εύκολα δεν κλαίει
αυτός, σκληρόψυχος είναι.

Συνών. τφουλέ-γκέσκο =

*χοντρόψυχος, χοντρόπετσος (μτφ.),
παχύδερμος (μτφ.), σκληρόκαρδος.*

*Αντίθ. ντουκχανέ-γκέσκο =
πονόψυχος.*

σκόνη: τόζι, ο

π.χ. κερντά αμέν ο τομαφίλι
α(ν)ντό τόζι = μας έκανε το
αυτοκίνητο μες στη σκόνη, ο καλό
κοτόρ βάζντελ τόζι = το μαύρο
ύφασμα σηκώνει σκόνη, (μτφ.)
κερντά λε τόζι = τον έκανε σκόνη.

σκονίζομαι (αμετβ. ρ.): α(ν)ντό-
τόζι-κερντιάβ (= μες στη σκόνη
γίνομαι) και α(ν)ντό-τόζι-πφερντιάβ
(= μες στη σκόνη γεμίζω αμετβ.).

σκονίζω (μετβ. ρ.): α(ν)ντό-τόζι-
κεράβ (= μες στη σκόνη κάνω) και
α(ν)ντό-τόζι-πφεράβ (= μες στη
σκόνη γεμίζω μετβ.).

σκοπός (α): σκοπόζι, ο (=
φρουρός), θηλ. σκοπόσκα, η

π.χ. σκοπόζι ατσχέλ ανγκλά ο κχερ
= σκοπός στέκεται μπροστά στο
σπίτι.

σκοπός (β): νεέτι, ο

π.χ. νάι μαν νεέτι τε τζάβταρ = δεν
έχω σκοπό να φύγω.

σκορδάτος (επίθ.): σιραλό,-ί

π.χ. σιραλό σαλάμο = σκορδάτο
σαλάμι.

σκόρδο: σιρ, η

π.χ. (φράση) ουσστιλί η σιρ τε
πρασάλ ε πουρουμά = σηκώθηκε το
σκόρδο να κοροϊδέψει το κρεμμύδι
(δηλ. η έννοια της φράσης είναι
όπως λέμε: είπε ο γάιδαρος τον
πετεινό κεφάλα.), (φράση) η σιρ ιτσ
πρασάλ ε πουρουμά; = το σκόρδο
καθόλου περιγελά το κρεμμύδι;
(δηλ. ποτέ δεν τολμά να
περιγελάσει κάποιος αυτόν που
είναι όμοιος του στον χαρακτήρα,
στις πράξεις, στις συνήθειες), νά χα
ρακιάσα σιρ, κα κχά(ν)ντελ κο μούι
= μην τρως βραδιάτικα σκόρδο, θα
μυρίζει το στόμα σου.

(υποκ.) σιρορί, η.

σκορπίζω (α) (μετβ. ρ.): ουλαβάβ

π.χ. η μπαλλάβ ουλαντάς με λιλά =
ο αέρας σκόρπισε τα χαρτιά μου,
ουλαβέλας πε παρές κατέ ντα κοτέ,
ο(ν)ντάν ατσχιλό ακανά
μπιντραμιάκο = σκορπούσε τα
λεφτά του εδώ κι εκεί, γι' αυτό
έμεινε τώρα άφραγκος.

(βλ. και μοιράζω).

σκορπίζω (β) (αμετβ. ρ.):

ουλάντιαβ

(βλ. και μοιράζομαι).

σκορπίζω (γ): (βλ. μοιράζω (β)).

σκόρπισμα (α): ουλαηπέ, ο

(βλ. και μοίρασμα (α)).

σκόρπισμα (β): (βλ. μοίρασμα (β)).

σκορπισμένος (μτχ.): ουλαντό,-ί

(βλ. και μοιρασμένος)

Συνών. ρεσπισαρντό =

διασκορπισμένος, καταστραμμένος.

Αντίθ. κιντό = μαζεμένος.

σκοτάδι: καρανούκο, ο

π.χ. κái τζας α(ν)ντό καρανούκο; =
πού πας μες στο σκοτάδι;,
καρανούκο σι α(ν)ντό κχερ,
πφαμπάρεν ο φόσι = σκοτάδι έχει
μες στο σπίτι, ανάψτε το φως.

*Αντίθ. φόσι = φως, σσάφκι = φως,
λάμψη, φέγγος, ανταύγεια.*

σκοτεινάδα: καρανουκλούκο, ο.

σκοτεινιάζει (απρόσ. ρ.):

καρανούκο-περέλ (= σκοτάδι
πέφτει)

π.χ. καρανούκο-περέλ, τζα κίντε
αβράλ ε σσέα = σκοτεινιάζει,
πήγαινε να μαζέψεις από έξω τα
ρούχα.

σκοτεινιάζω (μετβ. ρ.):

καρανούκο-περαβάβ (= σκοτάδι
κάνω να πέσει, καρανούκο =
σκοτάδι, περαβάβ = γκρεμίζω,
κατεδαφίζω)

π.χ. καγιά περντάβα περαβέλ
καρανούκο α(ν)ντό κχερ = αυτή η
κουρτίνα σκοτεινιάζει το σπίτι.

σκοτεινός (επίθ.): καρανουκλούιο,-
ούκα (προφ. με συνίζηση ιο)

*Αντίθ. σσαφκλούιο και σσαφκλίο =
φωτεινός, φεγγερός.*

σκότος: (βλ. σκοτάδι).

σκότωμα: μουνταριπέ, ο

π.χ. (φράση) μουνταριμιάσκε σι
καβά χουρντό = για σκότωμα είναι
αυτό το παιδί.

(βλ. και σβήσιμο, νέκρωμα).

σκοτωμένος (μτχ.): μουνταρντό,-ί

(βλ. και σβησμένος, νεκρωμένος).

σκοτώνομαι (αμετβ. ρ.):

μουνταράμαν και μουντάρνιαβ

π.χ. (μτφ.) μουνταρέλπεσ α(ν)ντί
μπουκί = σκοτώνεται στη δουλειά,
λεσκό πάπο μουντάρντιλο κái
μαρεμπάβα = ο παππούς του
σκοτώθηκε στον πόλεμο.

(μουντάρνιαβ σ.α. δολοφονούμαι,
μουνταράμαν σ.α. αυτοκτονώ).

σκοτώνω (α) (μετβ. ρ.):

μουνταράβ

π.χ. μουνταρντά λε πουσκάσα = τον σκότωσε με όπλο.

(βλ. και σβήνω (μετβ.), νεκρώνω (μετβ.)).

σκοτώνω (β) (ενεργ. διαμ.ρ.):

μουνταρνταράβ (= βάζω να σκοτώσει-ουν, βάζω να σβήσει-ουν)

π.χ. κα μουνταρνταράβ τουτ λέστε = θα τον βάλω να σε σκοτώσει, κα μουνταρνταράβ λεστέ η γιακ = θα τον βάλω να σβήσει τη φωτιά.

σκουλαρικόκι: τσενορί, η.

σκουλαρίκι: τσεν, η

π.χ. γκαλμπενέσκε τσεά = χρυσά σκουλαρίκια, καβά κάι κερντάν τε να μπιστρές λε, τε τχόσλε κάι κο καν τσεν = αυτό που έκανες να μην το ξεχάσεις, να το βάλεις στο αυτί σου σκουλαρίκι.

σκουληκάκι: κερμορό, ο.

σκουλήκι: κερμό, ο

π.χ. κερμέ σι α(ν)ντέ τούτε ντα ιν μπεσσές σσουκάρ; = σκουλήκια έχεις μέσα σου και δεν κάθεσαι καλά; (δηλ. δεν κάθεσαι φρόνιμα).

σκουληκιάζω (αμετβ. ρ.):

κερμάβαβ

π.χ. κερμάιλο ο μας = σκουλήκιασε το κρέας.

σκουλήκισμα: κερμαλιπέ, ο.

σκουληκισμένος (μτχ. ως επίθ.):

κερμαλό,-ί

π.χ. κερμαλέ τσιρισά = σκουληκισμένα κεράσια.

σκούντημα: (βλ. σπρώξιμο).

σκουντώ: (βλ. σπρώχνω).

σκούπα: σσουλάβκα και σουπιργκιάβα, η

π.χ. κάι τχοντάν η σουπιργκιάβα; = πού έβαλες τη σκούπα;, ντέμαν η σσουλάβκα = δώσ' μου τη σκούπα.

(υποκ.) σουπιργκιάβισα, η.

σκουπιδάκι (α): γκιουρμπαβίσα, η

σκουπιδάκι (β): γκιουρμπαβίσα, η (το υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. κίντε ε γκιουρμπαβίσε = μάζεψε τα σκουπιδάκια.

σκουπιδιάρης (α): γκιουρμπετζίο, ο

π.χ. νι νακχλέ αβγκιέ ε γκιουρμπετζία = δεν πέρασαν σήμερα οι σκουπιδιάρηδες.

σκουπιδιάρης (β): γκιουρμπετζίο, ο.

σκουπιδιάρα (α): γκιουρμπετζίκα, η.

σκουπιδιάρα (β): γκιουρμπετζίκα, η (το υ προφ. όπως το γαλλικό u).

σκουπίδι (α): γκιουρμπάβα, η (σ.α. κοπριά)

π.χ. νά κερ γκιουρμπάβε = μην κάνεις σκουπίδια, τσχαβ ε γκιουρμπάβε = πετάω τα σκουπίδια. (βλ. και κοπριά).

σκουπίδι (β): γκιουρμπάβα, η (το υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. κίντε ε γκιουρμπάβε = μάζεψε τα σκουπίδια.

(βλ. και κοπριά).

σκουπίζομαι (αμετβ. ρ.): κοσάμαν

π.χ. κόστουτ· σίτουτ σάλτσε κάι κο μούι = σκουπίσου· έχεις σάλτσε στο στόμα (κοσάμαν = σκουπίζω τον εαυτό μου).

σκουπίζω (μόνο με σκούπα) (μετβ. ρ.): σσουλαβάβ

π.χ. σσουλαβάβ ε σσουκέ πατρά κατάρ ο ντρομ = σκουπίζω τα ξερά φύλλα από το δρόμο.

σκουπίζω (χωρίς σκούπα) (μετβ. ρ.): κοσάβ

π.χ. κοσάβ μο μούι = σκουπίζω το πρόσωπό μου, κοσάβ με μενία = σκουπίζω τα παπούτσια μου, κοσάβ η αϊνάβα = σκουπίζω τον καθρέφτη, κος κο μούι = σκούπισε το πρόσωπό σου, κοσάβ με ασφά = σκουπίζω τα δάκρυά μου.

(βλ. και ξεσκονίζω, σφουγγαρίζω).

σκουπίζω (ενεργ. διαμ. ρ.):

σουλανταράβ (= βάζω να σκουπίσει-ουν (με σκούπα)
π.χ. κα σουλανταράβ λατέ ο ντρομ = θα την βάλω να σκουπίσει το δρόμο.

σκουπίζω (ενεργ. διαμ. ρ.):

κοσλαράβ και (επιτατ.ενεργ.διαμ.ρ.) κοσλανταράβ (= βάζω να σκουπίσει-ουν (χωρίς σκούπα), βάζω να σφουγγαρίσει-ουν, βάζω να ξεσκονίσει-ουν)
π.χ. κα κοσλανταράβ λατέ με μενία = θα την βάλω να σκουπίσει τα παπούτσια μου, κα κοσλανταράβ λατέ ο ντολάπο = θα την βάλω να ξεσκονίσει την ντουλάπα, κα κοσλαράβ λατέ ε μερντεφέα = θα την βάλω να σφουγγαρίσει τα σκαλοπάτια.

σκούπισμα (μόνο με σκούπα):

σουλαιπέ, ο
π.χ. σαό σουλαιπέ σι καβά κάι κερντάν, ε κιλίμορα πφερντέ προυσσουκά σι = τι σκούπισμα είναι αυτό που έκανες, τα χαλιά γεμάτα ψίχουλα είναι.

σκούπισμα (χωρίς σκούπα):

κοσιπέ, ο
π.χ. η αϊνάβα μανγκέλ κοσιπέ = ο καθρέφτης θέλει σκούπισμα, καλέ κοτορέσα κοσιπέ ιν κερντόλ = μ' αυτό το πανί σκούπισμα δε γίνεται. (βλ. και ξεσκόνισμα, σφουγγάρισμα).

σκουπισμένος (μόνο με σκούπα)

(μτχ.): σουλαντό,-ί
π.χ. σουλαντό σι ο ντρομ = σκουπισμένος είναι ο δρόμος.
Αντίθ. μπισσουλαντό = ασκούπιστος.

σκουπισμένος (χωρίς σκούπα)

(μτχ.): κοσλό,-ί
π.χ. κοσλί σι η αϊνάβα = σκουπισμένος είναι ο καθρέφτης. (σ.α. σφουγγαρισμένος, ξεσκονι-

σμένος).

Αντίθ. μπικοσλό = ασκούπιστος.

σκουπόξυλο:

σουλαιβκάκο-καρς και σουπιργκιαβάκο-καρς, ο
σκουριά: κύφι, ο (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. μπουτ κύφι σι κάι καβά τομαφίλι, νά κιν λε = πολλή σκουριά έχει αυτό το αυτοκίνητο, μην το αγοράζεις.

σκουριάζω (αμετβ. ρ.):

κυφλενιάβ (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. ο σάστρι κυφλενιόρ κολάη = το σίδερο σκουριάζει εύκολα.

σκουριάζω (μετβ. ρ.):

κυφλετιρίαβ (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ).

σκούριασμα: κυφλίκο, ο (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ).

σκουριασμένος (μτχ.):

κυφλίο,-ίκα (το υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. κυφλίο σι ο σάστρι = σκουριασμένο είναι το σίδερο.

σκούφος:

καλπάκο, ο (κυριολ. καλπάκι)
π.χ. βουράβ κο καλπάκο, τε να σσιλάος = φόρα το σκούφο σου, να μην κρυώσεις.

σκύβω (αμετβ. ρ.):

μπανγκιάβ
π.χ. μπάνγκο τελέ = σκύψε κάτω. (βλ. και λυγίζω (αμετβ.), γέρνω (αμετβ.), παραλύω (αμετβ.), κουτσαίνω (αμετβ.)).

σκύβω (μετβ. ρ.):

μπανγκαράβ
π.χ. μπανγκάρ κο σσορό = σκύψε το κεφάλι σου.

(σ.α. στραβώνω (μετβ.), λυγίζω (μετβ.), γέρνω (μετβ.)).

σκυθρωπός (επίθ.):

μπιασαη(ν)ντό,-ί (κυριολ. αγέλαστος)

π.χ. μπιασαη(ν)ντό μούι = σκυθρωπό πρόσωπο.

Αντίθ. ασαη(ν)ντό = γελαστός.

σκύλα:

τζουκλί, η
π.χ. καζόμ κοποιά μπια(ν)ντά η τζουκλί; = πόσα κουτάβια γέννησε

η σκύλα;, τζανές σο τζουκλί σι καγιά! = ξέρεις τι σκύλα είναι αυτή! (δηλ. πόσο κακιά ή χοντρόπετση είναι).

σκυλάκι: τζουκελορό, ο

π.χ. κάσκο σι καβά σσουκάρ τζουκελορό; = ποιανού είναι αυτό το όμορφο σκυλάκι;

σκυλιάζω (μετβ. ρ.): τζουκλαράβ.

σκυλιάζω (αμετβ. ρ.): τζουκλιάβ
π.χ. τζουκκλιλό κατάρ πο νασουλιπέ = σκύλιασε από το κακό του.

σκύλιασμα: τζουκλιπέ, ο.

σκυλίσιος (α) (επίθ.): τζουκλανό,-ί

π.χ. τζουκλανί μορκχί = σκυλίσιο δέρμα, νάι σαν λατσχό μανούζς, τζουκλανό γκι σίτουτ = δεν είσαι καλός άνθρωπος, σκυλίσια ψυχή έχεις.

σκυλίσιος (β) (επίθ.):

τζουκελέσκο, -ι.

σκυλίτσα: τζουκλορί, η

π.χ. σσουκάρ σι η τζουκλορί = όμορφη είναι η σκυλίτσα.

σκυλόδοντο: τζουκλανό-νταν, ο.

σκυλομούρης (επίθ.): τζουκλανέ-γκέσκο,-ι.

σκύλος: τζουκέλ, ο

π.χ. σαρ τζουκέλ μπουκί-κερέλ = σαν σκυλί δουλεύει, ο τζουκέλ κάι μούιτχολ νι ντα(ν)νταλέλ = ο σκύλος που γαβγίζει δε δαγκώνει.

σκυλόψυχος (επίθ.): τζουκλανέ-γκέσκο,-ι

π.χ. μπουτ τζουκλανέ-γκέσκο σαν! = πολύ σκυλόψυχος είσαι!

Συνών. νασούλ-γκέσκο και φενά-γκέσκο = κακόψυχος, τφουλέ-γκέσκο = χοντρόψυχος, χοντρόπετσος.

Αντίθ. λατσχέ-γκέσκο = καλόψυχος, καλόκαρδος, ντουκχανέ-γκέσκο = πονόψυχος.

σκυμμένος (μτχ.): μπανγκαρντό,-ί και μπανγκιαρντό,-ί

π.χ. γκελόταρ μπανγκαρντέ σσερέσα = έφυγε με σκυμμένο το κεφάλι.

(βλ. και λυγισμένος, στραβωμένος).

σκυφτός (επίθ.): μπανγκό,-ί

(βλ. και στραβός, παράλυτος, κουτσός).

σκύψιμο: μπανγκικέ, ο

(βλ. και παράλυση, στράβωμα, κούτσαμα).

σμίκρυνση: σικναριπέ, ο (κυριολ. μίκρεμα)

Αντίθ. μπααραριπέ και μπααρανταριπέ = μεγάλωμα, μεγαλοποίηση, επέκταση, μεγέθυνση.

σμίγω (αμετβ. ρ.): κίνταμαν (= μαζεύομαι, κίνταβ = μαζεύω, μαν = εμένα)

π.χ. κιντάπες πάλε πε ρομέσα = έσμιξε πάλι με τον άνδρα της.

σμικρύνω (μετβ. ρ.): σικναράβ (κυριολ. μικραίνω μετβ.)

Αντίθ. μπααραράβ και μπααρανταράβ = μετβ. μεγαλώνω, μεγαλοποιώ, επεκτείνω, μεγεθύνω.

σοβαρά: (βλ. αλήθεια επίρρ., πράγματι, όντως).

σοβαρός (επίθ.): σοβαρός,-ί

π.χ. κέρ τουτ σοβαρό, νά ασά = κάνε τον σοβαρό, μη γελάς.

σοβάς: (βλ. σουβάς).

σοβατζής: σουβατζίο, ο.

σόδα: σόντα και σόδα, η

π.χ. ζουμάκι σόντα = φαγητού σόδα, χαλόμ μπουτ, ντε μαν εκ σόντα τε παβ = έφαγα πολύ, δώσ' μου μια σόδα να πιω.

σόι: σόι, ο

π.χ. α(ν)ταντάς σα πε σοέ κατέ = έφερε όλο του το σόι εδώ, με νι τρασσάβ κατάρ κο σόι = εγώ δεν φοβάμαι από το σόι σου.

Συνών. τζίνσι = γένος.

σοκάκι: σοκάκο, ο

π.χ. κατάρ καβά σοκάκο τζα = απ' αυτό το σοκάκι πήγαινε.

σοκολάτα: τσουκουλάτα και σοκολάτα, η

π.χ. νά χα μπουτ τσουκουλάτε, κε ντα(ν)ντά κα ντουκχάν = μην τρωσ πολλές σοκολάτες, τα δόντια σου θα πονέσουν.

σοκολατίτσα: τσουκουλατίτσα, η.

σόμπα: σόμπα, η

π.χ. πφαμπάρ η σόμπα = άναψε τη σόμπα.

σομπούλα: σομπίσα, η.

σορτσάκι: σολτσάκι, ο (πληθ. σολτσάκορα, ε).

σουβαντίζω (μετβ. ρ.): σουβάβα-κεράβ (=σουβά κάνω)

π.χ. σουβάβα-κεράβ ο ντουβάρι = σουβαντίζω τον τοίχο.

σουβαντισμένος (άκλ. επίθ.):

σουβαλαμούσσι

π.χ. σουβαλαμούσσι σι ε ντουβάρα = σουβαντισμένοι είναι οι τοίχοι.

Αντίθ. μπισουβαβάκο = ασουβάντιστος.

σουβάς: σουβάβα, η

π.χ. τζανές τε κερές σουβάβα; = ξέρεις να κάνεις σουβά;

σούβλα: σούβλα, η

π.χ. κα κεράς ο μπακρό σούβλα = θα κάνουμε το αρνί σούβλα.

σουβλάκι: σουβλάκι, ο

π.χ. κα λαβ τουμένγκε σουβλάκορα τε χαν = θα σας πάρω σουβλάκια να φάτε.

σουβλερός (άκλ. επίθ.): σιβρί (= αιχμηρός, μυτερός)

π.χ. σιβρί νακ = σουβλερή μύτη.

σουβλίζω (αμετβ. και μετβ.ρ.):

σούβλα-κεράβ (= σούβλα κάνω) και σουβλισαράβ.

σουγιάς: σικνί-τσχουρί, η (=μικρό μαχαίρι).

σούζα: σούζα, η

π.χ. βαζντά ο μοτόρι σούζα = σήκωσε το μηχανάκι σούζα, νά κερ

μπουτ σούζε ε μοτορέσα, σόσκε κα χας κο σοροό = μην κάνεις πολλές σούζες με το μηχανάκι, γιατί θα φας το κεφάλι σου.

σουλούπι: σουλούπο, ο

π.χ. νάι λε σσουκάρ σουλούπο = δεν έχει ωραίο σουλούπι.

σούπα: σούπα, η

π.χ. κα κεράβ τουκέ εμπούκα τατί σούπα τε χας = θα σου φτιάξω λίγη ζεστή σούπα να φας.

σουρωτήρη: σύζυτζυκο, ο (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ).

σουσαμάκι: σουσαμίσι, ο.

σουσαμένιος (επίθ.): σουσαμέσκο,-ι

(βλ. και σουσαμωτός).

σουσάμι: σουσάμο, ο

σουσαμόλαδο: σουσαμέσκο-κχιλ, ο

σουσαμωτός (επίθ.): σουσαμλίο,-ίκα

π.χ. σουσαμλίο μαρνό = σουσαμωτό ψωμί.

(βλ. και σουσαμένιος).

σούστα: σούστα, η

π.χ. πφαγκιλέ ε καίρολάκε σούστε = έσπασαν του κρεβατιού οι σούστες, σαρ σούστα τσχουτάπεσ οπρέ = σαν σούστα πετάχτηκε πάνω.

(σ.α. ελατήριο).

σουτιέν: σουτιένι και σουτιένο, ο

π.χ. σαβό νούμερο σουτιένι βουραβές; = τι νούμερο σουτιένι φοράς;

σουφρώνω (μετβ. ρ.): κίνταβ (κυριολ. μαζεύω)

π.χ. χολάιλο νι ντικχές λε! πε πφουιά κιντά = θύμωσε δεν τον βλέπεις! τα φρύδια του σούφρωσε.

σοφέρ: σσοφέρι, ο.

σοφία: γκογκιαβεριπέ και τζανγκλικανιπέ, ο

(γκογκιαβεριπέ σ.α. λογική).

(τζανγκλικανιπέ από τη λέξη τζανγκλιπέ = γνώση).

σοφίζομαι (α) (αμετβ. ρ.):

γκογκιάρμαν (γκογκί = μυαλό)
Συνών. μπουτζανγκλαράμαν =
μηχανεύομαι.

σοφίζομαι (β): (βλ. επινοώ).

σοφός (επίθ.): τζανγκλικανό,-ί και
 γκογκιαλό,-ί

(τζανγκλικανό από τη λέξη
 τζανγκλό = γνώστης), (γγογκιαλό
 κυριολ. μυαλωμένος, γκογκί =
 μυαλό).

σπαζοκεφαλιά: σσορό-πφαγκιπέ, ο
 (κυριολ. κεφάλι σπάσιμο)

π.χ. σσορό-πφαγκιπέ μανγκέλ καιά
 μπουκί, μπουτ ζόρι σι =
 σπαζοκεφαλιά θέλει αυτή η
 δουλειά, πολύ δύσκολη είναι.

σπαζοκεφαλιάζω (αμετβ. ρ.): μο-
 σσορό-πφαγκάβ (= το κεφάλι μου
 σπάζω)

π.χ. νασστί πφαγκάβ-μο-σσορό
 τούσα, ιν ακχιαρές μαν = δεν
 μπορώ να σπαζοκεφαλιάζω με
 σένα, δεν με καταλαβαίνεις, τζάμπα
 κο-σσορό-πφαγκές = άδικα
 σπαζοκεφαλιάζεις.

σπάζω (α) (αμετβ. ρ.):

πφαγκί(ν)ντιαβ και πφαγκιάβ
 π.χ. ο ποτίρι πελό ντα πφαγκιλό =
 το ποτήρι έπεσε κι έσπασε, (μτφ.)
 πφαγκιλέ με σινίρα, νασστί
 νταϊανίαβ αβέρ = έσπασαν τα νεύρα
 μου, δεν αντέχω άλλο, σαρ
 πφαγκί(ν)ντιλο ο τζάμι; = πώς
 έσπασε το τζάμι;

σπάζω (μετβ. ρ.): πφαγκάβ

π.χ. πφαγκάβ ε ακχορά = σπάζω τα
 καρύδια, κον πφαγκλάς ο τζάμο ε
 ουνταρέσκο; = ποιος έσπασε το
 τζάμι της πόρτας;, (μτφ.) πφαγκλάς
 μο γκι καλέ ορμπένσα κάι
 πφε(ν)ντάς μανγκέ = μου έσπασε
 την ψυχή μ' αυτά τα λόγια που μου
 είπε, μάνγκε μάνγκαλούκο νά κερ,
 κα πφαγκάβ κο μούι = εμένα

μαγκιά μη μου κάνεις, θα σου
 σπάσω το πρόσωπο (τα μούτρα).
σπάθα: μπαρό-κϋλϋτσι, ο (κυριολ.
 μεγάλο σπαθί).

σπαθάκι (α): κχαμαβίσα, η.

σπαθάκι (β): κϋλϋτσισι, ο.

σπαθί (α): κχαμάβα, η
 (βλ. και ξίφος).

σπαθί (β): κϋλϋτσι, ο
 π.χ. α(ν)τίκα σι καβά κϋλϋτσι =
 αντίκα είναι αυτό το σπαθί.

(βλ. και ξιφομαχία).

σπαθοειδής (επίθ.): κϋλϋτσέσκο, -
 ι.

σπανάκι: σπανάκο και σπανάκι, ο
 π.χ. κираβάβ ο σπανάκο = βράζω το
 σπανάκι.

σπανακόπιτα: σπανακέσκι-
 πλιτσι(ν)τα, η.

σπάνια (επίρρ. και άκλ. επίθ.):

σιρέκι (= αραιά, αραιός)
 π.χ. σιρέκι αβέλ βο κατέ = σπάνια
 έρχεται αυτός εδώ.

Αντίθ. έπντα, επ, βίρα = όλο,
συνέχεια.

σπανός (α) (επίθ.): μπιτσοραλό,-ί.

σπανός (β) (επίθ.):
 μπισακαλένγκο, -ι (= χωρίς γένια).

σπαράγγι: σπαράνγκι, ο
 π.χ. κираβάβ ε σπαράνγκια =
 βράζω τα σπαράγγια.

σπάργανο: κούρπα, η και πέλινα, η.

σπάργανα (τα): κούρπε, ε και
 πέλινε, ε.

σπαργάνωμα: κουρπαριπέ, ο
Συνών. πακιαριπέ = φάσκιωμα.

σπαργανωμένος (μτχ.):

κουρπαρντό,-ί
Συνών. πακιαρντό = φασκιωμένος.

Αντίθ. μπικουρπαρντό =
ασπαργάνωτος.

σπαργανώνω (μετβ. ρ.):

κουρπαράβ
 π.χ. κουρπαράβ ε χουρντές =
 σπαργανώνω το μωρό.

Συνών. πακιαράβ = φασκιώνω.

σπαρίλα: (βλ. τεμπελιά).
σπαρίλας: (βλ. τεμπέλης).
σπάσιμο: πφαγκιπέ, ο
 π.χ. κο σοροό μανγκέλ πφαγκιπέ,
 για τε τχος γκογκί = το κεφάλι σου
 θέλει σπάσιμο, για να βάλεις μυαλό.
σπασμένη ψυχή: πφαγκό-γκι, ο
 (δηλώνει κακό προαίσθημα, κακή
 προδιάθεση, απότομη
 κακοδιαθεσία, κακοκεφιά)
 π.χ. πφαγκό-γκι ασταρντά μαν, τε
 να κερντιλό μο χουρντό κχάντσικ
 κχερέ; = σπασμένη ψυχή (κακό
 προαίσθημα) μ' έπιασε, να μην
 έγινε (έπαθε) το παιδί μου τίποτα
 στο σπίτι;, πφαγκό-γκι λιά μαν, νι
 κα τζαβ ντρομ αβγκιέ = σπασμένη
 ψυχή με πήρε (έχω κακή
 προδιάθεση), δε θα πάω δρόμο (δεν
 θα ταξιδέψω) σήμερα, πφαγκό-γκι
 σίμαν, νάι μαν κέφι = κακοκεφιά
 έχω, δεν έχω κέφι, πφαγκό-γκι
 ασταρντά μαν, λατςχιμάσκε τε αβέλ
 = σπασμένη ψυχή μ' έπιασε
 (άλλαξε η διάθεσή μου ξαφνικά,
 απότομη κακοδιαθεσία μ' έπιασε)
 για καλό να είναι, (πφαγκέ-γκέσα
 επίρρ. = με σπασμένη ψυχή, με
 κακό προαίσθημα, με κακή
 προδιάθεση, με κακοδιαθεσία, με
 κακοκεφιά, χωρίς χαρά, π.χ.
 πφαγκέ-γκέσα κα κεράβ ο νεβό
 μπρος = με σπασμένη ψυχή θα
 κάνω το καινούριο έτος, πφαγκέ-
 γκέσκο-ι επίθ. = αυτός, -ή που έχει
 σπασμένη (ραγισμένη ψυχή).
σπασμένος (μτχ.): πφαγκό,-ί
 π.χ. (μτφ.) πφαγκέ γκέσα κα τζαβ =
 με σπασμένη ψυχή θα πάω, πφαγκό
 σι ο τζάμο = σπασμένο είναι το
 τζάμι, πφαγκί σι η καπούια =
 σπασμένη είναι η πόρτα.
*Συνών. τσχορντό = ρημαγμένος,
 διαλυμένος, εξαντλημένος, χυμένος.*
σπατάλη (α): ζιανλούκο, ο.

σπατάλη (β): ζια(ν)νούκο, ο (σ.α.
 ζημιά)
 π.χ. μπουτ ζια(ν)νούκο κερές =
 πολλή σπατάλη κάνεις.
σπάταλος (α) (επίθ.): ζιαντζίο,-ίκα
 (σ.α. ζημιάρης)
 π.χ. ζιαντζίο σι, νασστί ασταρέλ
 παρέ = σπάταλος είναι, δεν μπορεί
 να κρατήσει λεφτά.
σπάταλος (β): (βλ. μπαταξής).
σπαταλώ (μετβ. ρ.): ζιάνι-κεράβ
 π.χ. νά κερ ζιάνι κε παρέ κατέ ντα
 κοτέ = μη σπαταλάς τα λεφτά σου
 εδώ κι εκεί. (ζιάνι, ο = ζημιά,
 σπατάλη, καταστροφή, κεράβ =
 κάνω, ζιάνι-κεράβ σ.α.
 καταστρέφω, βλάπτω).
*Αντίθ. τσιγκούναλούκο-κεράβ =
 τσιγκουνεύομαι.*
σπέρμα: τοούμο, ο
 (βλ. και σπόρος).
σπέρνω (μετβ. ρ.): τοούμο-τσαβ
 (= σπόρο ρίχνω).
σπήλαιο: (βλ. σπηλιά).
σπηλαιώδης (επίθ.): μαράκο, -ί.
σπηλιά: μάρα, η
 π.χ. α(ν)ντί μάρα μπιά(ν)ντιλο ο
 Χριστόζι = μέσα στη σπηλιά
 γεννήθηκε ο Χριστός (σ.α.
 σήραγγα, βλ. και σήραγγα).
σπίθα: γιακ, η (= φωτιά)
 π.χ. ο μπαρ γιακ ικαλντά = η πέτρα
 σπίθα έβγαλε.
 (βλ. ομόηχο γιακ = μάτι).
σπινθήρας: (βλ. σπίθα).
σπίνος: σικνί-τσιρικλί, η (= μικρό
 πουλί).
σπίρτο: κιρμπίτο, ο
 π.χ. κάι τχοντάν ε κιρμπίτορα; =
 πού έβαλες τα σπέρτα;
σπίρτα (τα): κιρμπίτορα, ε
 π.χ. λε ε κιρμπίτορα κατάρ
 χουρντέσκε βαστά = πάρε τα
 σπέρτα από του παιδιού τα χέρια.
σπιρτοκούτι: κιρμπιτένγκι-κουτία,
 η.

σπιρτόξυλο: κιρμπιτέσκο-καςς, ο.

σπιτάκι: κχερορό, ο

π.χ. τζαβ κάι μο κχερορό = πάω στο σπιτάκι μου.

σπίτι: κχερ, ο

π.χ. μακχάβ ο κχερ = βάφω το σπίτι, πουταράβ κχερ = ανοίγω σπίτι (δηλ. κάνω οικογένεια), (φράση γυναικών) ε κχερέσκε μπουκιά νι μπιτίον = οι δουλειές του σπιτιού δεν τελειώνουν, λατσχέ κχερέσταρ σι

καγιά τσχορί = από καλό σπίτι είναι αυτή η κοπέλα (δηλ. από καλή οικογένεια), κχερ νάι λε οπρά λεσκό σσορό, τομαφίλι κι(ν)ντά = σπίτι δεν έχει πάνω στο κεφάλι του, αυτοκίνητο αγόρασε.

σπιτικός (επίθ.): κχερέσκο,-ι

π.χ. κχερέσκο μαρνό = σπιτικό ψωμί, κχερέσκο χαπέ = σπιτικό φαγητό.

σπιτίσιος: (βλ. σπιτικός.).

σπιτώνω (μετβ. ρ.): κχερ-νταβ (= σπίτι δίνω).

σπλάχνα: γιλέ, ε

π.χ. πφαμπόν με γιλέ κάι ντικχάβ λες τε σίρντελ = καίγονται τα σπλάχνα μου που τον βλέπω να τραβάει (υποφέρει), χαλάν με γιλέ! σο μανγκές αβέρ τε νταβ τουτ; = μου έφαγες τα σπλάχνα! τι άλλο θέλεις να σου δώσω; (σ.α. σωθικά).

σπλαχνίζομαι: (βλ. συγκινούμαι).

σπλαχνικός (μτφ.): (βλ.

συγκινητικός).

σπλάχνο: γιλό, ο (σ.α. στομάχι).

σπόνδυλος: ντουμέσκο-κόκαλο, ο (= πλάτης κόκαλο).

σπόντα (υπαινεκτική κουβέντα):

ατμάβα, η (πληθ. ατμάβε, ε)

π.χ. του κάσκε τσχος καλέν ατμάβε; = εσύ για ποιον ρίχνεις αυτές τις σπόντες;

σπορ: σπορ

π.χ. σπορ τομαφίλι μανγκέλ = σπορ αυτοκίνητο θέλει.

σποράκι: τσεκερνταβίσα, η.

σποράς*: τσεκερντεκτσίο, ο (= ο παρασκευαστής σποριών, ο πωλητής σποριών, αυτός που τρώει πολλά σπόρια), θηλ.

τσεκερντεκτσίκα, η.

σπόρι: τσεκερντάβα, η

π.χ. λε μάνγκε ντα τσεκερντάβε = πάρε και για μένα σπόρια (ομόηχο τσεκερντάβα = ακρίδα).

σπόρος: τοούμο, ο

π.χ. γκιβέσκο τοούμο = σπόρος σιταριού.

(βλ. και σπέρμα).

σπουδαγμένος: (βλ. διαβασμένος).

σπουδάζω: (βλ. διαβάζω).

σπρωγμένος (μτχ.): μπουτισαρντό, -ί.

σπρώξιμο: κακμάκο και σπιλντιπέ, ο

π.χ. κακμάκο μανγκέλ ο τομαφίλι = σπρώξιμο θέλει το αυτοκίνητο.

σπρώχνω (α) (μετβ. ρ.): κακίαβ και σπίλνταβ

π.χ. άβεν τε κακίας ο τομαφίλι, νι λελ μπρόσι = ελάτε να σπρώξουμε το αυτοκίνητο, δεν παίρνει μπρος, νά σπίλντε μαν = μη με σπρώχνεις.

σπρώχνω (β) (μετβ. ρ.):

μπουτισαράβ

π.χ. κι τσχεί μπουτισαρντάς με τσχαβέ οπρά γιακ = η κόρη σου έσπρωξε τον γιο μου πάνω στη φωτιά.

σπυράκι: πφουκνορί, η.

σπυρί (α): πφουκνί, η

π.χ. πφερντιλό κο μούι πφουκνά = γέμισε το πρόσωπό σου σπυριά.

σπυρί (β): σίβριτζίκο, ο

π.χ. πφερντιλό μο μούι σίβριτζίκορα = γέμισε το πρόσωπό μου σπυριά.

(υποκ.) σίβριτζικίσι, ο.

σπυριάζω (α) (αμετβ. ρ.):
 πφουκνά-πφερντιάβ (= σπυριά
 γεμίζω) και πφουκνισάαβ.
σπυριάζω (β) (αμετβ. ρ.):
 σίβριτζίκωρα-πφερντιάβ (= σπυριά
 γεμίζω).
σπυριάρης (επίθ.): πφουκναλό,-ί
σπυριαροπρόσωπος* (επίθ.):
 πφουκναλέ-μόσκο, -ι.
σπύριασμα: πφουκναλιπέ, ο.
στάβλος (α): ντάμο, ο (σ.α.
 αποθήκη, βλ. και αποθήκη)
 π.χ. καζόμ μα(ν)ντάβε σι α(ν)ντό
 ντάμο; = πόσες αγελάδες είναι μες
 στον στάβλο;
 (υποκ.) νταμίσι, ο.
στάβλος (β): αχούρι, ο
 π.χ. αχούρι κερντάν ο κχερ =
 στάβλο έκανεσ το σπίτι (δηλ. το
 βρόμισες).
σταγόνα: νταμνάβα, η
 π.χ. παϊέσκι νταμνάβα = σταγόνα
 νερού, μπρουσσουμέσκι νταμνάβα
 = σταγόνα της βροχής, ούτε
 νταμνάβα νι ατσχίλι = ούτε
 σταγόνα δεν έμεινε.
σταγονούλα: νταμναβίσα, η
στάζω (μετβ. ρ.): (βλ. σταλάζω).
στάζω (αμετβ. ρ.): τχάβνταβ
 π.χ. τχάβντελ ο ταβάνο ε
 μπρουσσουμέσταρ = στάζει το
 ταβάνι από τη βροχή.
 (σ.α. ρέω, τρέχω (για υγρό)).
 (βλ. και τρέχω για τρέχω).
σταθερός (επίθ.): ατσχαντι(ν)ντό,-ί
 π.χ. ατσχαντι(ν)ντί ντουκ =
 σταθερός πόνος.
 (βλ. και μόνιμος).
σταθερότητα: ατσχαντι(ν)ντιπέ, ο
 (βλ. και μονιμότητα).
σταθμός: μερκέζι, ο
 π.χ. κάι σαβό μερκέζι κα κχελέλ
 αϊράτ ο φίλιμι; = σε ποιο σταθμό θα
 παίξει απόψε η ταινία;, κα ινγκαρές
 μαν τζι κάι τιρενένγκο μερκέζι; =

θα με πας μέχρι το σιδηροδρομικό
 σταθμό;
στάλα: (βλ. σταγόνα).
στάλαγμα: τχαβνταριπέ, ο.
σταλαγμένος (μτχ.): τχαβνταρντό,
 -ί.
σταλάζω (μετβ. ρ.): τχαβνταράβ
 π.χ. τχαβντάρ ζάλακ ιλάτσι α(ν)ντό
 παϊ = στάλαξε λίγο φάρμακο στο
 νερό.
σταλίτσα: (βλ. σταγονούλα).
σταλμένος (μτχ.): μπιτσαλντό,-ί
 π.χ. μπιτσαλντέ σι ε μανγκινά =
 σταλμένα είναι τα εμπορεύματα.
Αντίθ. μπιμπιτσαλντό = άσταλτος.
στάλισμο: μπιτσαλιπέ, ο
 π.χ. μπιτσαλιπέ μανγκέν ε
 μανγκινά = στάλισμο θέλουν τα
 εμπορεύματα.
σταμάτημα: ατσχανταριπέ, ο
Συνών. ατσχίπέ = παύση, στάση,
σταματημός, διάλειμμα, ανακοπή,
τσχίναηπέ = διακοπή.
σταματημένος (α) (μτχ.):
 ατσχανταρντό,-ί
 π.χ. ατσχανταρντό σας ο τομαφίλι
 = σταματημένο ήταν το αυτοκίνητο.
Αντίθ. μπιατσχανταρντό =
ασταμάτητος.
σταματημένος (β) (μτχ.):
 ατσχαη(ν)ντό, -ί
Αντίθ. μπιατσχαη(ν)ντό =
ασταμάτητος, συνεχής,
ακατάπαυστος, αδιάκοπος,
αδιάλειπτος.
σταματημός: ατσχίπέ, ο (σ.α.
 παύση, στάση, διάλειμμα, ανακοπή)
 π.χ. ατσχίπέ νάι κάι καβά
 μπρουσσούμ = σταματημό δεν έχει
 αυτή η βροχή, κε μουρμά ατσχίπέ
 νάι = η γκρίνια σου σταματημό δεν
 έχει.
σταματώ (μετβ. ρ.): ατσχανταράβ
 και ατσχι(ν)νταράβ
 π.χ. ατσχανταρντάς μαν κάι ο

ντρομ τε ορμπισαρέλ μανγκέ = με σταμάτησε στο δρόμο να μου μιλήσει, ατσανταρντέ μαν κατάρ μπουκί = με σταμάτησαν από τη δουλειά, ατσαντάρ λε, τε νά τζαλ = σταμάτησέ τον, να μην πάει.

σταματώ (αμετβ. ρ.): ατσχάβ π.χ. με ατσχάβ, τσχι(ν)ντιλόμ = εγώ σταματάω, κουράστηκα, ατσχίλο ο μπρουσσούμ = σταμάτησε η βροχή, ατσχίλο ο σαάτο = σταμάτησε το ρολόι. (βλ. και παύω (αμετβ.), στέκομαι, μένω).

στάμνα: ακχορό, ο π.χ. φραγκιλό ο ακχορό = έσπασε η στάμνα.

σταμνίτσα: ακχορορό, ο (βλ. ομόηχο ακχορορό = καρυδάκι).

στάξιμο: τχαβντιπέ, ο.

στάση: ατσχιπέ, ο π.χ. κερ εκ ατσχιπέ κατέ, τε φουλάς, τε πας παϊ = κάνε μία στάση εδώ, να κατεβούμε, να πιούμε νερό.

(σ.α. παύση, διάλειμμα, σταματημός).

στάσιμος (επίθ.): ατσαντό,-ί.

στασιμότητα: ατσαντιπέ, ο.

σταυρός (α): τρουσσούλ, ο π.χ. κεράβ μο τρουσσούλ = κάνω το σταυρό μου.

σταυρός (β): σταβρόζι, ο π.χ. βουράβ κο σταβρόζι = φόρα το σταυρό σου.

σταυρουδάκι: τρουσσουλορό, ο.

σταύρωμα: (βλ. σταύρωση).

σταυρωμένος (επίθ.): τρουσσουλαρντό,-ί.

σταυρώνω (μετβ. ρ.): τρουσσουλαράβ.

σταύρωση: τρουσσουλαριπέ, ο.

σταφίδα: μόσκινα, η π.χ. κα χας μόσκινε; = θα φας σταφίδες;

(υποκ.) μοσκινίσα, η.

σταφιδόψωμο: μοσκινένγκο-μαρνό, ο (= σταφίδων ψωμί).

σταφυλάκι: ντρακχορί, η.

σταφύλι: ντρακ, η π.χ. καλέ ντρακχά = μαύρα σταφύλια, σσουκλέ σι καλά ντρακχά = ξινά είναι αυτά τα σταφύλια.

στάχτη: πράχο, ο π.χ. ικαλάβ ο πράχο α(ν)ντάρ σόμπα = βγάζω τη στάχτη από τη σόμπα, (κατάρα) πράχο τε κερντός κε αναβάσα = στάχτη να γίνεις με την οικογένειά σου.

σταχτής (επίθ.): πραχόσκο,-ι και πραχέσκο, -ι.

σταχτοδοχείο: πραχένγκο-ταμπάκο, ο.

στεγαστικός (επίθ.): κχερέσκο, -ι (= σπιτιού, σπιτικός, σπιτίσιος, οικιακός)

π.χ. κα λαβ κχερέσκο δάνιο = θα πάρω στεγαστικό δάνειο (βλ. οικιακός).

στεγνός (επίθ.): σσουκό,-ί (σ.α. ξερός, βλ. και ξερός, λιγνός, ισχνός) π.χ. σσουκέ σι ε πατέ = στεγνά είναι τα ρούχα, σσουκέ κασστά = στεγνά ξύλα.

Αντίθ. γιαλό = υγρός, κινγκό = βρεγμένος.

στεγνότητα: σσουκιπέ, ο (σ.α. ξηρασία, ισχνότητα)

Αντίθ. γιαλιπέ = υγρότητα.

στέγνωμα: σσουκιαριπέ, ο π.χ. σσουκιαριπέ μανγκέν με μπαλά = στέγνωμα θέλουν τα μαλλιά μου.

Αντίθ. κινγκιπέ = βρέξιμο, κινγκιαριπέ και κινγκιαριπέ = βρέξιμο, κατάβρεγμα.

στεγνωμένος (μτχ.): σσουκιαρντό,-ί (σ.α. ξεραμένος)

Αντίθ. κινγκό = βρεγμένος, κινγκιαρντό και κινγκιαρντό =

*βρεγμένος, καταβρεγμένος,
μπισσουκιαρντό = αστέγνωτος.*

στεγνώνω (μετβ. ρ.): σσουκιαράβ και σσουκαράβ (σ.α. ξεραίνω, βλ. και ξεραίνω)

π.χ. σσουκιαράβ με μπαλά = στεγνώνω τα μαλλιά μου, σσουκιαράβ ε πατέ = στεγνώνω τα ρούχα.

(βλ. ομόηχο σσουκαράβ = ομορφαίνω (μετβ.)).

*Αντίθ. γιαλαράβ = υγραίνω μετβ.,
κιγκκαράβ = μουσκεύω μετβ.,
βρέχω.*

στεγνώνω (αμετβ. ρ.): σσουκιάβ π.χ. σσουκιλό ο μπεσσκίρι = στέγνωσε η πετσέτα, σσουκιλέ με ουσστά κατάρ ο τρουσσαηπέ = στέγνωσαν τα χείλη μου από τη δίψα, σσουκιλέ με μπαλά = στέγνωσαν τα μαλλιά μου (σσουκιάβ σ.α. ξεραίνομαι, αδυνατίζω αμετβ.)

*Αντίθ. κιγκιάβ = βρέχομαι,
μουσκεύω αμετβ., γιαλιάβ =
υγραίνω αμετβ.*

στείρος (επίθ.): κϋσϋρι, -κα π.χ. κϋσϋρκα σι καγιά, ιν κερέλ χουρντέ = στείρα είναι αυτή δεν κάνει παιδιά.

στειρότητα: κϋσϋρλϋκο, ο.

στέκα: στέκα, η (μτφ. λιγνός, -ή) π.χ. ε μπιλανρτόσκι στέκα = η στέκα του μπιλιάρδου, (μτφ.) στέκα κερντιλάν, κάι νι χας = στέκα (λιγνός, -ή) έγινες, που δεν τρως.

στεκάμενος (μτχ. ως επίθ.): ατσχι(ν)ντό, -ί (σ.α. σταματημένος).

στέκομαι (αμετβ. ρ.): ατσχάβ π.χ. νά άτσι ανγκλά μά(ν)ντε = μη στέκεσαι μπροστά μου, άτσι εμπούκα, τε ντικχάς σο κα κερντόλ = στάσου λίγο, να δούμε τι θα γίνει. (βλ. και σταματώ (αμετβ.), μένω, παύω (αμετβ.)).

στέκω: (βλ. στέκομαι).

στέλνομαι (αμετβ. ρ.):

μπιτσχάλντιαβ

π.χ. τε μπιτσχάλντον ε μανγκινά πάπαλε = να σταλούν τα εμπορεύματα πίσω.

στέλνω (μετβ. ρ.): μπιτσχαλάβ π.χ. μπιτσχαλντόμ λεσκέ παρέ = του έστειλα χρήματα, μπιτσχαλάβ μεκτούπο = στέλνω γράμμα, μπιτσχαλντά τουκέ σελάμορα = σου έστειλε χαιρετίσματα.

*Αντίθ. λαβ = παίρνω, λαμβάνω,
παραλαμβάνω.*

στεναγμός: οφλαμάκο, ο.

στενάζω (αμετβ. ρ.): οφλάριαβ (προφ. με συνίζηση ια)

π.χ. σο οφλάριος πάλε; σο κερντιλό; = τι στενάζεις πάλι; τι έγινε;

στενάχωρα: (βλ. στενάχωρος).

στεναχωρημένος (μτχ.): καϋρλίο, -ϋκα

π.χ. καϋρλίο σι μο αμάλ = στεναχωρημένος είναι ο φίλος μου.

Αντίθ. σσε(ν)νίο = χαρούμενος.

στεναχώρια: καϋρι, ο

π.χ. κα νασφάβολ κατάρ πο καϋρι = θ' αρρωστήσει από τη στεναχώρια του

*Συνών. ντουκχαηπέ = λύπηση,
πόνεση.*

Αντίθ. σεβινμέκο = χαρά

στεναχωριέμαι (αμετβ. ρ.): καϋρι-ντάμαν (= στεναχώρια δίνω στον εαυτό μου) και καϋρι-κεράβ (= στεναχώρια κάνω)

π.χ. νά ντέτουτ-καϋρι, κα νακχέλ = μη στεναχωριέσαι, θα περάσει, σόσκε ντέστουτ-καϋρι; = γιατί στεναχωριέσαι; νι κερντιλό κχάντσικ, τζάμπα καϋρι-κερές = δεν έγινε τίποτα, άδικα στεναχωριέσαι.

Συνών. χολί-ντάμαν = συγχύζομαι.

Αντίθ. σεβινίαβ = χαίρομαι.

στενάχωρος (άκλ. επίθ. και

επίρρ): σϋκϋ(ν)τϋλϋ (σ.α.

στενάχωρα, αγχώδης)

π.χ. σϋκϋ(ν)τϋλϋ σι η αβάβα αβγκιέ
= στενάχωρος είναι ο καιρός
σήμερα.

στεναχωρώ (μετβ. ρ.): καϋρι-νταβ
(= στεναχώρια δίνω)

π.χ. νι μανγκάβ τε ντάβ τουτ καϋρι
= δεν θέλω να σε στεναχωρήσω,
σόσκε ντέσμαν-καϋρι; = γιατί με
στεναχωρείς;

Συνών. χολί-νταβ = συγχύζω.

στένεμα (α): τανγκιαριπέ, ο
π.χ. ο γκατ σι μπουτ μπόλι,
μανγκέλ τανγκιαριπέ = το
πουκάμισο είναι πολύ φαρδύ, θέλει
στένεμα.

Αντίθ. γκενισσλεμέκο = φάρδεμα.

στένεμα (β): νταρλαμάκο, ο
Αντίθ. γκενισσλεμέκο = φάρδεμα.

στενεμένος (α) (μτχ.):

τανγκιαρντό, -ί.

στενεμένος (β) (άκλ. επίθ.):

νταρλαμούσσι

π.χ. νταρλαμούσσι σι ο φουστάνο =
στενεμένο είναι το φουστάνι.

στενεύω (α) (μετβ. ρ.): τανγκιαράβ

*Αντίθ. γκενισσλετιρίαβ = φαρδαίνω
(μετβ.).*

στενεύω (β) (μετβ. ρ.): ντάρι-

κεράβ (= στενό κάνω)

π.χ. μπουτ ντάρι-κερντάν ο
φουστάνο = πολύ το στένεψες το
φουστάνι.

*Αντίθ. γκενίσσι-κεράβ = φαρδαίνω
μετβ.*

στενεύω (α) (αμετβ. ρ.): τανγκιάβ

π.χ. ο ντρομ νταά τελέ τανγκιόλ =
ο δρόμος στενεύει πιο κάτω.

*Αντίθ. γκενισσλενιάβ = φαρδαίνω
(αμετβ.).*

στενεύω (β) (αμετβ. ρ.): ντάρι-
κερντιάβ (= στενός γίνομαι)

*Αντίθ. γκενίσσι-κερντιάβ =
φαρδαίνω αμετβ.*

στενόκαρδος: (βλ. στενόψυχος).

στενός (άκλ. επίθ.): τανγκ και
ντάρι

π.χ. ντάρι σι καλά μενία, νι κερέν
μανγκέ = στενά είναι αυτά τα
παπούτσια, δε μου κάνουν, τανγκ
ρόκλια = στενό φόρεμα, τανγκ
ντρομ = στενός δρόμος, τανγκ γκατ
= στενό πουκάμισο.

Αντίθ. γκενίσσι = φαρδύς, πλατύς.

στενοσόκακο: ντάρι-σοκάκο, ο.

στενότητα (α): τανγκιπέ, ο.

στενότητα (β): νταρλούκο, ο

π.χ. σο σι καβά νταρλούκο κατέ
α(ν)ντρέ! μανούζς νασστί νακχέλ =
τι στενότητα είναι αυτή εδώ μέσα!
άνθρωπος δεν μπορεί να περάσει.

*Αντίθ. γκενισσλίκο = φάρδος,
πλάτος.*

στενόψυχος (επίθ.): ντάρι-γκέσκο,

-ι και τανγκέ-γκέσκο, -ι

π.χ. ντάρι-γκέσκο σαν του, καλέ
μπουκιάκε νι κερές = στενόψυχος
είσαι εσύ, γι' αυτή τη δουλειά δεν
κάνεις.

*Αντίθ. γκενίσσι-γκέσκο =
φαρδόψυχος.*

στένωση: (βλ. στενότητα).

στενωσιά: (βλ. στενότητα).

στεριά: φου, η (κυριολ. γη)

Αντίθ. ντενίζι = θάλασσα.

στεριανός (επίθ.): φουϊάκο, -ι

(προφ. με συνίζηση ια) (σ.α. γήινος)

*Αντίθ. ντενιζέσκο = θαλασσινός,
θαλάσσιος.*

στεφάνι: βεντσ, ο.

στεφάνωμα: βεντσιαριπέ, ο.

στεφανωμένος (επίθ.):

βεντσιαρντό, -ί και βεντσιμέ (άκλ.
επίθ.)

Συνών. ζζενισαρντό = παντρεμένος.

στεφανώνομαι (αμετβ. ρ.):

βεντσιαάβ

π.χ. κάι σαβί κχανγκιρί κα
βεντσιαάον; = σε ποια εκκλησία θα
στεφανωθείτε;

Συνών. ζζενισάαβ = παντρεύομαι.

στεφανώνω (μετβ. ρ.):

βεντσιαράβ

π.χ. κον κα βεντσισαρέλ τουμέν; = ποιος θα σας στεφανώσει;

Συνών. ζζενισαράβ = παντρεύω.

στήθος (α): κολίν, ο (σ.α. θώρακας).

στήθος (β): γκυύσι, ο (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ) (σ.α. θώρακας)
π.χ. ντουκχάλ μο γκυύσυ = πονάει το στήθος μου.

στήθος (γ): μπροκ, ο
π.χ. τσαλαντά λε ντουμουκχάσα κάι λεσκό μπροκ = τον χτύπησε με γροθιά στο στήθος του (βλ. και κόρφος).

(υποκ.) μπροκορό, ο.

στημένος (μτχ.): ινζαρντό, -ί
π.χ. ινζαρντί σι η σάρα = στημένο είναι το αντίσκηνο.

(βλ. και τεντώμένος).

στήνομαι (αμετβ. ρ.): ινζαράμαν
(βλ. και τεντώνομαι).

στήνω (μετβ. ρ.): ινζαράβ
π.χ. ινζαράβ η σάρα = στήνω το αντίσκηνο.

(βλ. και τεντώνω).

στήριγμα: νταγιακό, ο
π.χ. (μτφ.) σίλε νταγιακό, ο(ν)ντάν κερέλ καλέν = έχει στήριγμα, γι' αυτό τα κάνει αυτά.

στηρίζομαι (αμετβ. ρ.): νταϊανίαβ
(προφ. με συνίζηση ια)

π.χ. νταϊάν οπρά μά(ν)ντε = στηρίξου επάνω μου (σ.α. αντέχω, βλ. και αντέχω).

στηρίζω (μετβ. ρ.): νταγιατϋρίαβ
π.χ. νταγιατϋρίαβ ο μερντεφένο κάι ντουβάρι = στηρίζω τη σκάλα στον τοίχο.

στήσιμο: ινζαριπέ, ο
(βλ. και τεντώμα).

στητά (επίρρ.): ντικινέ (σ.α. όρθια, ευθυτενώς).

στητός (α) (άκλ. επίθ.): ντίκι (σ.α. όρθιος, ευθυτενής)

π.χ. πφιερέλ ντίκι = περπατάει στητός.

στητός (β) (επίθ.): οπρι(ν)ντό, -ί (σ.α. όρθιος, ευθυτενής).

στιβαρός (επίθ.): ζουραλό, -ί (= δυνατός)

π.χ. ζουραλέ βαστά = στιβαρά χέρια.

Αντίθ. μπιζουραλό = αδύναμος.

στιβαρότητα: ζουραλιπέ, ο (= δύναμη).

στίγμα: (βλ. πιτσιλάδα, βούλα, κηλίδα).

στιγμή: ντακάβα, η (κυριολ. λεπτό)
π.χ. καγιά ντακάβα νι τζανάβ σο τε κεράβ = αυτή τη στιγμή δεν ξέρω τι να κάνω.

στιγμαίος (επίθ.): ντακαβάκο, -ι (είναι η γενική πτώση της λέξης ντακάβα, η = λεπτό, στιγμή).

στιγμούλα: ντακαβίσα, η (κυριολ. λεπτάκι)

π.χ. μπεκλέ εκ ντακαβίσα = περίμενε μια στιγμούλα.

στοίβα: γιουβούνο, ο

π.χ. εκ γιουβούνο τσαρέ χαλαντόμ = μια στοίβα πιάτα έπλυνα.

στοιβάδα: (βλ. στοίβα).

στοιβάζω (μετβ. ρ.): γιουβούνο-κεράβ (= στοίβα κάνω)

π.χ. κον κερντά αγκαντάλ γιουβούνο ε σσέα; = ποιος στοίβαξε έτσι τα ρούχα;

στοίβασμα: γιουβούνο-κεριπέ, ο (= στοίβα φτιάξιμο).

στοιχειό: σαήπι, ο (πληθ. σαήπορα, ε)

π.χ. σαήπορα ικλέν αν καβά κχερ = στοιχειά βγαίνουν μέσα σ' αυτό το σπίτι.

Συνών. τζοχανό = φάντασμα.

στοιχειωμένος (για φαντάσματα) (επίθ.): σαηπλί, -ίκα

π.χ. σαηπλίο κχερ = στοιχειωμένο σπίτι.

στοιχειώνω (για φαντάσματα)

(αμετβ. ρ.): σαηπλενίαβ

π.χ. καβά κχερ σαηπλε(ν)ντί = αυτό το σπίτι έχει στοιχειώσει.

στοίχημα: μπάσι, ο

π.χ. τχος μπάσι; = βάζεις στοίχημα;, τχαβ μπάσι σο μανγκέσα = βάζω στοίχημα ό,τι θέλεις.

στοιχηματίζω (μετβ. ρ.): μπάσι-τχαβ (= στοίχημα βάζω).

στολίδι: σύσυ, ο (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. σσουκάρ σι καλά σύσορα = ωραία είναι αυτά τα στολίδια (σύσυ σ.α. κόσμημα, τα όμορφα χαρακτηριστικά του προσώπου, η ομορφιά ενός πράγματος π.χ. παρνί σι λακί τσχεί, αμά νάι λα σύσυ = άσπρη είναι η κόρη της, αλλά δεν έχει όμορφα χαρακτηριστικά (δηλ. δεν είναι όμορφη), μπαρό σι ο κχερ, αμά νάι λε σύσυ = μεγάλο είναι το σπίτι, αλλά δεν έχει ομορφιά) (συσλύκο, ο = στόλισμα, διακόσμηση).

στολίζομαι (α) (αμετβ. ρ.):

στολισαράμαν

π.χ. στολισαρέλπεσ για τε τζαλ κάι αμπάβ = στολίζεται για να πάει στο γάμο.

στολίζομαι (β) (αμετβ. ρ.):

ντιζίαμαν και ντυζύαμαν (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. εκ σαάτο ντιζίορπεσ κάι αϊνάβα = μια ώρα στολίζεται στον καθρέφτη (σ.α. στρώνωμαι).

στολίζω (α) (μετβ. ρ.): στολισαράβ

π.χ. στολισαράβ ο κχερ = στολίζω το σπίτι, στολισαρέν ε μπορά = στολίζουν τη νύφη.

στολίζω (β) (μετβ. ρ.): ντιζίαβ και ντυζύαβ (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. ντιζίαβ μι οντάϊα = στολίζω το δωμάτιό μου (σ.α. στρώνω, στοιβάζω).

στολίζω (γ): σύσυ-νταβ και συσλύκο-νταβ (τα υ προφ. όπως το

γαλλικό u) (βλ. σύσυ στο λήμμα στόλιδι και συσλύκο στο λήμμα στόλισμα (γ)), (νταβ = δίνω)

π.χ. καγιά κορνίζα ντελ-σύσυ κάι ντουβάρι = αυτή η κορνίζα στολίζει (διακοσμεί) τον τοίχο (σύσυ-νταβ και συσλύκο-νταβ σ.α. διακοσμή).

στόλισμα (α): στολισαριπέ, ο.

στόλισμα (β): ντιζμέκο και ντυζμέκο, ο (το υ προφ. όπως το γαλλικό u) (σ.α. στρώσιμο, στοίβαγμα)

π.χ. ε μποράκο ντυζμέκο = το στόλισμα της νύφης.

στόλισμα (γ): συσλύκο, ο (σ.α. διακόσμηση) (βλ. και στολίδι)

π.χ. νεβό σι ο κχερ, συσλύκο μανγκέλ = καινούριο είναι το σπίτι, στόλισμα (διακόσμηση) θέλει.

στολισμένος (α) (μτχ.):

στολισαρντό,-ί.

στολισμένος (β) (άκλ. επίθ.):

ντιζιλμίσσι και ντυζυλμύσσι (σ.α. στρωμένος, στοιβαγμένος)

π.χ. ντυζυλμύσσι σι η μπορί = στολισμένη είναι η νύφη.

στόμα: μούι, ο (προφ. με συνίζηση ούι)

π.χ. ιν λες όρμπα κατάρ λεσκό μούι = δεν παίρνεις κουβέντα από το στόμα του, κχά(ν)ντελ κο μούι = βρομάει το στόμα σου.

(βλ. και πρόσωπο).

στοματάκι: μουϊορό, ο (προφ. με συνίζηση ιο)

π.χ. πουτάρ εμπούκα κο μουϊορό = άνοιξε λίγο το στοματάκι σου.

(βλ. και προσωπάκι).

στομαχάκι (α): γιλορό, ο.

στομαχάκι (β): μινταβίσα, η

π.χ. ε χουρντέσκι μινταβίσα = το στομαχάκι του μωρού.

στομάχι (α): γιλό, ο

π.χ. ντουκχάλ μο γιλό = πονάει το στομάχι μου.

(βλ. και σπλάχνο).

στομάχι (β): μιντάβα, η
π.χ. ασταρντά μαν μι μιντάβα = μ' έπιασε το στομάχι μου.

στομαχικός (επίθ.): μινταβάκο, -ι
π.χ. μινταβάκι ντουκ = στομαχικός πόνος.

στομαχόπονος (α): γιλέσκι-ντουκ, η.

στομαχόπονος (β): μινταβάκι-ντουκ, η.

στόμιο: μούι, ο (προφ. με συνίζηση ούι) (κυριολ. στόμα, πρόσωπο)
π.χ. ε σισσαβάκο μούι = του μπουκαλιού το στόμιο.

στόχος: στόχο, ο
π.χ. νά ντε στόχο σο κα κερές = μη δίνεις στόχο για ό,τι θα κάνεις.

στραβά (επίρρ.): μπανγκέστε
π.χ. σόσκε ντικχές μαν μπανγκέστε; = γιατί με βλέπεις στραβά;
Αντίθ. ντούζι = ίσια, ίσιος.

στραβισμός:γιακχένγκο-μπανγκιπέ, ο (= ματιών στράβωμα).

στραβοκοιτάζω (μετβ. ρ.): μπανγκέστε-ντικχάβ.

στραβοπόδαρος (επίθ.): μπανγκέ-τσανγκένγκο, -ι.

στραβοπόδης: (βλ. στραβοπόδαρος).

στραβός (επίθ.): μπανγκό,-ί
π.χ. μπανγκό κας = στραβό ξύλο, μπανγκό ντουβάρι = στραβός τοίχος.
(σ.α. παράλυτος, κουτσός, σκυφτός).
Αντίθ. ντούζι = ίσιος, ίσια.

στράβωμα (α): μπανγκιπέ, ο
(σ.α. παράλυση, σκύψιμο, κούτσαμα, καμπύλη).

στράβωμα (β): μπανγκαριπέ και μπανγκιαριπέ, ο (σ.α. λύγισμα)
π.χ. μπανγκαριπέ μανγκέλ ο σάστρι = στράβωμα θέλει το σίδηρο.

στραβωμένος (μτχ.): μπανγκιαρντό,-ί και μπανγκαρντό,-ί

π.χ. μπανγκαρντό σι ο νατάρι = στραβωμένο είναι το κλειδί.
(σ.α. λυγισμένος, σκυμμένος).

στραβώνω (αμετβ. ρ.): μπανγκιάβ
π.χ. ε τατάβε ε κάϊρολάκε μπανγκιλέ κατάρ ιγρασία = τα σανίδια του κρεβατιού έχουν στραβώσει από την υγρασία.
(σ.α. παραλύω (αμετβ.), γέρνω (αμετβ.), σκύβω (αμετβ.), λυγίζω (αμετβ.)).
Αντίθ. ντούζι-κερντιάβ = αμετβ. ισιώνω.

στραβώνω (μετβ. ρ.): μπανγκαράβ και μπανγκιαράβ
π.χ. μπανγκιαρντάν ο νατάρι = στράβωσες το κλειδί.
(σ.α. παραλύω (μετβ.), γέρνω (μετβ.), λυγίζω (μετβ.)).
Αντίθ. ντούζι-κεράβ = μετβ. ισιώνω.

στραγαλάκι: νοφουτίσι, ο (βλ. και ρεβιθάκι).

στραγάλι: νοφούτο, ο
π.χ. μανγκές νοφούτορα; = θέλεις στραγάλια; (βλ. και ρεβίθι).

στραγγαλίζω: (βλ. πνίγω).

στραγγάλισμα: (βλ. πνίξιμο).

στραγγίζω (μετβ. ρ.): κικίνταβ
π.χ. κικίνταβ ε πατέ = στραγγίζω τα ρούχα.
(σ.α. στύβω, σφίγγω).

στραγγιστήρι: (βλ. σουρωτήρι).

στραμπούλιγμα:μπερτλενμέκο, ο.

στραμπουλιγμένος (άκλ. επίθ.): μπερτλέκι
π.χ. μπερτλέκι σι λεσκό βασ = στραμπουλισμένο είναι το χέρι του.

στραμπουλίζομαι (αμετβ. ρ.): μπερτλενιάβ
π.χ. μπερτλε(ν)ντί μο βασ = στραμπουλίστηκε το χέρι μου.

στραμπουλίζω (μετβ. ρ.): μπερτλετιρίαβ
π.χ. μπερτλετιρντίμ μι τσανκ = στραμπούλισα το πόδι μου.

στρατηγία: ζαμπιτλίκo, o.
στρατηγός: μπαρό-ζαμπίτι, o (κυριολ. μέγας αξιωματικός).
στρατιωτάκι: ασκερίσι, o.
στρατιώτης: ασκέρι, o
 π.χ. αβιλό μανγκέ o λιλ για τε τζαβ ασκέρι = μου ήρθε το χαρτί για να πάω στρατιώτης.
στρατιωτίνα: ασκέρκα, η.
στρατιωτικός (επίθ.): ασκερέσκο,-ι
 π.χ. ασκερένγκε μενία = στρατιωτικά παπούτσια.
στρατονόμος: σατζίο, o.
στρατόπεδο: ασκεριάβα, η
 π.χ. τχάρα κα νταβ α(ν)ντί ασκεριάβα = αύριο θα μπω μες στο στρατόπεδο, με ντα κάι καγιά ασκεριάβα κερντόμ ασκερλίκο = κι εγώ σ' αυτό το στρατόπεδο έκανα στρατό (υπηρέτησα).
στρατός: ασκερλίκο, o
 π.χ. νταά ιν μουκλιλό κο ρομ κατάρ ασκερλίκο; = ακόμη δεν απολύθηκε o άνδρας σου από το στρατό;
στρεβλός: (βλ. στραβός).
στρέμμα: ντελίμο και ντυλύμο, o (τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)
 π.χ. καζόμ ντελίμορα σι η ταρλάβα; = πόσα στρέμματα είναι το χωράφι;
στρέφομαι (αμετβ. ρ.): μπόλνταμαν.
στρίβω (α) (μετβ. ρ.): μπόλνταβ και (αμετβ. ρ.) μπόλνταμαν
 π.χ. νά μπόλντε κατάρ, τζα ντούζι = μη στρίβεις από δω, πήγαινε ευθεία, σο ντικχλάς μαν, μπόλντάς πες! = μόλις με είδε, έστριψε!, μπόλντε κατάρ σίγο = στρίψε γρήγορα από δω.
στρίβω (β) (μετβ. ρ.): τσιχνάβ (= κόβω)
 π.χ. τσιχν ο ντιμένο = στρίψε το τιμόνι.
στρίψιμο: μπολντιπέ, o.

στρογγυλοπρόσωπος (επίθ.): τοπαρλάκι-μόσκο,-ι και τοπαρλάκι-μουέσκο,-ι.
στρογγυλός (άκλ. επίθ.): τοπαρλάκι
 π.χ. τοπαρλάκι μαρνό = στρογγυλό ψωμί, τοπαρλάκι σι ο τραπέζι = στρογγυλό είναι το τραπέζι.
στροφή: στροφί, η
 π.χ. κάι καγιά στροφί μπουτ καζάβε κερντιλέ = σ' αυτή τη στροφή πολλά ατυχήματα έγιναν, στροφί σι ανγκλά αμέ(ν)ντε, πολοκό τζα = στροφή έχουμε μπροστά μας, σιγά πήγαινε.
στρώμα: μι(ν)ντέρι, o
 π.χ. κοβλό μι(ν)ντέρι = μαλακό στρώμα.
στρώμα: ντεσσέκο, o
 π.χ. κι(ν)ντόμ ντεσσέκο = αγόρασα στρώμα.
στρωμένος (α) (μετβ.): μπουλιαρντό,-ί
 π.χ. μπουλιαρντό σι ο κιλίμο = στρωμένο είναι το χαλί.
 (βλ. και απλωμένος).
Αντίθ. μπιμπουλιαρντό = άστρωτος.
στρωμένος (β) (άκλ. επίθ.): ντιζιλμίσσι (σ.α. στολισμένος, στοιβαγμένος)
 π.χ. ντιζιλμίσσι σι ε μανγκινά = στρωμένα είναι τα εμπορεύματα.
στρώνομαι (α) (αμετβ. ρ.): μπουλιάρντιαβ
 (βλ. και απλώνομαι).
στρώνομαι (β) (αμετβ. ρ.): ντιζίαμαν (σ.α. στολίζομαι).
στρώνω (α) (μετβ. ρ.): μπουλιαράβ
 π.χ. μπουλιαράβ ε κιλίμορα = στρώνω τα χαλιά, μπουλιαράβ η μεσάλι για τε χας = στρώνω το τραπεζομάντιλο για να φάμε.
 (βλ. και απλώνω).
στρώνω (β) (μετβ. ρ.): ντιζίαβ (σ.α. στολίζω, στοιβάζω)

π.χ. ντιζίαβ ε μανγκινά = στρώνω τα εμπορεύματα.

στρώσιμο (α): μπουλιαριπέ, ο (βλ. και άπλωμα)

στρώσιμο (β): ντιζμέκο, ο (σ.α. στόλισμα, στοίβασμα)

π.χ. ντιζμέκο μανγκέν ε μανγκινά = στρώσιμο θέλουν (χρειάζονται) τα εμπορεύματα.

στύβω (μετβ. ρ.): κικίνταβ

π.χ. κικίνταβ ο πορτοκάλι = στύβω το πορτοκάλι.

(βλ. και στραγγίζω, σφίγγω).

στυλός: (βλ. μολύβι).

στύλος: (βλ. κολόνα).

στύψιμο: κικιντιπέ, ο (σ.α. σφίξιμο).

συγγένεια (α): ουσουμλούκο, ο.

συγγένεια (β): μανουσιπέ, ο (= ανθρωπιά).

συγγενεύω (αμετβ. ρ.): ουσούμο-περάβ (= συγγενής πέφτω) και μανούζς-περάβ (= άνθρωπος πέφτω)

π.χ. του ιν τζανέσας αμέν ε ντούι και περάς-ουσούμορα; = εσύ δεν ήξερες ότι εμείς οι δύο συγγενεύουμε;, αμεν μανουσσά-περάς κολένσα = εμείς συγγενεύουμε μ' εκείνους.

συγγενής (επίθ.): ουσούμο,-κα και μανούζς, ο (= άνθρωπος)

π.χ. γκελί και πε ουσούμορα = πήγε στους συγγενείς της, αβγκιέ και αβέν αμαρέ μανουσσά = σήμερα θα 'ρθουν οι συγγενείς μας, κα κεράβ τραπέζι με μανουσσένγκε = θα κάνω τραπέζι για τους συγγενείς μου.

συγγραφή: γιαζμάκο, ο (κυριολ. γράψιμο).

συγγράφω (αμετβ. και μετβ.ρ.): γιαζίαβ (κυριολ. γράφω).

συγκαίομαι (αμετβ. ρ.): πφαμπιάβ

π.χ. ο χουρντό πφαμπιλό κατάρ ε μουτερά = το μωρό συγκάηκε από τα ούρα.

(πφαμπιάβ κυριολ. καίγομαι).

συγκαλύπτω (μετβ. ρ.): γκααραβάβ (κυριολ. κρύβω).

συγκαλώ (μετβ. ρ.): τσινγκάρνταβ (κυριολ. καλώ).

συγκεντρώνομαι (α) (αμετβ. ρ.): κίνταμαν

π.χ. κίντετουτ και κι μπουκί = συγκεντρώσου στη δουλειά σου.

(κίνταμαν κυριολ. μαζεύομαι).

συγκεντρώνομαι (β) (αμετβ. ρ.): κιντισάαβ, κιντινισάαβ και

κιντί(ν)ντιαβ

π.χ. σαρ κα κιντί(ν)ντον

γκαντιμπόρ μπουτ παρέ; = πώς θα συγκεντρωθούν τόσα πολλά

χρήματα;, σόσταρ κιντισάαλε κατέ

καλά μανουσσά αϊράτ; = γιατί

συγκεντρώθηκαν εδώ αυτοί οι

άνθρωποι απόψε; (κυριολ.

μαζεύομαι).

συγκεντρώνω (μετβ. ρ.): κίνταβ

π.χ. κίνταβ παρέ = συγκεντρώνω

χρήματα, κίνταβ εμζάβε =

συγκεντρώνω υπογραφές.

(κίνταβ κυριολ. μαζεύω).

συγκέντρωση (α): κιντιπέ, ο (= μάζεμα)

συγκέντρωση (β): μενγκλίσσι, ο (βλ. και συμβούλιο).

συγκινημένος (μτχ.): μιλοσαρντό,-ί

Αντίθ. μιμιλοσαρντό =

ασυγκίνητος.

συγκίνηση: μιλοσαριπέ, ο

π.χ. πφερντιλέ λεσκέ γιακχά ασφά

κατάρ μιλοσαριπέ = γέμισαν τα

μάτια του δάκρυα από συγκίνηση.

συγκινητικός (επίθ.):

μιλοσαριμάσκο, -ι (σ.α. σπλαχνικός (μτφ.))

π.χ. μιλοσαριμάσκε όρμπε =

συγκινητικά λόγια.

συγκινούμαι (αμετβ. ρ.): μιλοσάαβ

π.χ. μιλοσάιλο μο γκι κατάρ λεσκό ροηπέ = συγκινήθηκε η ψυχή μου από το κλάμα του (μιλοσάαβ σ.α. σπλαχνίζομαι).

συγκινώ (μετβ. ρ.): μιλοσαράβ

π.χ. μιλοσαρντάς μαν λεσκό ροηπέ = με συγκίνησε το κλάμα του.

συγκρατούμαι (αμετβ. ρ.):

ασταράμαν

π.χ. ζόρλαν ασταρντόμαν κατάρ μι χολί = με το ζόρι συγκρατήθηκα από το θυμό μου (ασταράμαν κυριολ. κρατώ τον εαυτό μου).

συγκρατώ (μετβ. ρ.): ασταράβ (= πιάνω, κρατώ)

π.χ. αστάρ κε σϋνϋρα εμπούκα = συγκράτησε τα νεύρα σου λίγο, αστάρ κι χολί = συγκράτησε το θυμό σου.

συγκρούομαι (αμετβ. ρ.):

τσαλάντιαβ (= χτυπιέμαι)

π.χ. μούι-μούεσα τσαλάντιλε ε τομαφίλα = μούρη με μούρη συγκρούστηκαν τα αυτοκίνητα.

σύγκρουση: τσαλαντιπέ, ο.

σύγκρυο: (βλ. τρεμούλα).

συγνώμη(ν) και συγγνώμη

(επίρρ.): τεπροστίν

π.χ. τεπροστίν α(ν)γκλά τουμέ(ν)ντε κάι πφενάβ = συγνώμη μπροστά σας που το λέω.

συγυρίζω: (βλ. μαζεύω, συμμαζεύω).

συγύρισμα: (βλ. μάζεμα, συμμάζεμα).

συγυρισμένος: (βλ. μαζεμένος, συμμαζεμένος.).

συγχύζομαι (αμετβ. ρ.): χολί-ντάμαν (= θυμό δίνω στον εαυτό μου)

π.χ. ο ντοκτόρι πφε(ν)ντά λεσκέ τε νά ντέλπες-χολί = ο γιατρός του είπε να μην συγχύζεται, νά ντέτουτ-χολί, ιν κερντιλό κχάντσικ = μη συγχύζεσαι, δεν έγινε τίποτα.

Συνών. χολί-πφερντιάβ = οργίζομαι, εξοργίζομαι.

συγχύζω (μετβ. ρ.): χολί-νταβ (= θυμό δίνω)

π.χ. ντιάς μαν χολί καλέ ορμπένσα κάι πφε(ν)ντάς μανγκέ = με σύγχυσε μ' αυτά τα λόγια που μου είπε, σόσκε ντέσμαν-χολί; = γιατί με συγχύζεις;

Συνών. χολί-πφεράβ = οργίζω, εξοργίζω.

συγχυσμένος (α) (μετχ.): χολί-ντι(ν)ντό, -ί (= θυμό δοσμένος)

Συνών. χολί-πφερντό = οργισμένος, εξοργισμένος

συγχυσμένος (β) (μετχ.): χολιναλό,-ί

π.χ. νά ορμπισάρ μανγκέ ακανά, χολιναλό σεμ = μη μου μιλάς τώρα, είμαι συγχυσμένος.

(βλ. και εκνευρισμένος).

συγχωρεμένος (α): ραμετλίο, ο

π.χ. μπουτ λατσχό μανούςς σας ο ραμετλίο! = πολύ καλός άνθρωπος ήταν ο συγχωρεμένος!, θηλ. ραμετλίκα, η.

συγχωρεμένος (β) (μετχ.):

προστισαρντό,-ί

Αντίθ. μπιπροστισαρντό = ασυγχώρητος.

συγχώρηση: προστισαριπέ, ο.

συγχωρώ (μετβ. ρ.): προστισαράβ π.χ. ο Ντελ τε προστισαρέλ λες = ο Θεός να τον συγχωρέσει.

συζήτηση (α): ορμπισαριπέ, ο

π.χ. καβά σσεί μανγκέλ ορμπισαριπέ = αυτό το πράγμα θέλει συζήτηση, ατσχανταράβ ο ορμπισαριπέ = σταματώ τη συζήτηση.

(βλ. και ομιλία, μίλημα, συνομιλία).

συζήτηση (β): κονουσσμάβα, η και κονουσσμάκο, ο (σ.α. ομιλία, μίλημα, κουβέντιασμα)

π.χ. νάι κονουσσμάκο καβά κάι κερές = δεν είναι συζήτηση αυτή που κάνεις, ακχιαρντάν κχάντσικ κατάρ καγιά κονουσσμάβα; = κατάλαβες τίποτα από αυτήν τη συζήτηση;

συζητήσιμος (επίθ.):

ορμπισαριμάσκο, -ι

π.χ. σι ορμπισαριμάσκο μανούζς = είναι συζητήσιμος άνθρωπος.

συζητώ (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.):

ορμπισαράβ (σ.α. μιλώ)

π.χ. μανγκάβ τε ορμπισαράβ τούσα = θέλω να συζητήσω μαζί σου, ιν ορμπισαρέλ, σάντε τε βασικαρέλ τζανέλ = δε συζητά, μόνο να φωνάζει ξέρει.

(βλ. και μιλώ).

συζητώ (β) (αμετβ. και μετβ. ρ.):

κονουσσίαβ (σ.α. μιλώ, ομιλώ)

π.χ. σόσταρ τε κονουσσίαβ τούσα, αφού νι μανγκές τε ακχιαρές μαν = γιατί να συζητήσω με σένα, αφού δεν θέλεις να με καταλάβεις.

σύζυγος: ρομ, ο (= άνδρας, Τσιγγάνος)

π.χ. νταά ιν αβιλό κο ρομ; = ακόμη δεν ήρθε ο σύζυγός σου;

σύζυγος (η): ρομνί, η (= γυναίκα, Τσιγγάνα)

π.χ. κάι κερέλ-μπουκί κι ρομνί; = πού δουλεύει η σύζυγός σου;

συκιά: ιντζιρκιλίν και τσαμικίν, η

π.χ. σίλε ντούι ιντζιρκιλινά α(ν)ντέ λεσκί αβλία = έχει δύο συκιές στην αυλή του.

σύκο: ιντζίρκα και τσαμίκ, η

π.χ. σσουκέ ιντζίρκε = ξερά σύκα, μπικερντέ σι ε ιντζίρκε = άγουρα είναι τα σύκα.

συκοφάντης: (βλ. διαβολέας).

συκοφάντηση: (βλ. διαβολή).

συκοφαντία: (βλ. διαβολή).

συκοφαντώ: (βλ. διαβάλλω).

συκόφυλλο: ιντζιρκιλινάκι-πατρίν και τσαμικινάκι-πατρίν, η.

συκωτάκι: καλιντζορό, ο.

συκώτι: καλιντζό, ο

π.χ. κχαινάκε καλιντζέ = κοτίσια συκώτια, (μτφ.) χαλάν με καλιντζέ, σο μανγκές αβέρ τε νταβ τουτ! = μ' έφαγες τα συκώτια, τι θέλεις άλλο να σου δώσω!

συλλαμβάνομαι (αμετβ. ρ.):

αστάρντιαβ (= πιάνομαι, κρατιέμαι, πειράζω).

π.χ. αστάρντιλο ο τσορ =

συνελήφθη ο κλέφτης.

συλλαμβάνω (μετβ. ρ.): ασταράβ (= πιάνω, κρατώ)

π.χ. ασταρντέλε ε σσεραλέ = τον συνέλαβαν οι αστυνομικοί.

συλλέγομαι (αμετβ. ρ.): κιντισάαβ, κιντινισάαβ και κιντί(ν)ντιαβ (κυριολ. μαζεύομαι)

π.χ. καζόμ παρέ κιντισάιλε; = πόσα χρήματα συλλέχτηκαν;

συλλέγω (μετβ. ρ.): κίνταβ (= μαζεύω)

π.χ. κίντελ πουρανέ παρέ = συλλέγει παλιά χρήματα (νομίσματα).

συλλημμένος (μτχ.): ασταρντό, -ί (= πιασμένος, κρατημένος)

σύλληψη: ασταριπέ, ο (= πιάσιμο, κράτημα).

συλλογή: κιντιπέ, ο (= μάζεμα)

π.χ. νασστί νακχαβές μαν κάι παμουκέσκο κιντιπέ = δεν μπορείς να με περάσεις στη συλλογή (μάζεμα) του βαμβακιού.

συλλογίζομαι (μετβ. και αμετβ. ρ.): γκου(ν)ντισαράβ

π.χ. γκου(ν)ντισαράβ ε σσουκάρ κολά μπροσσά = συλλογίζομαι τα ωραία εκείνα χρόνια, νά γκου(ν)ντισάρ γκαντικίν μπουτ = μη συλλογίζεσαι τόσο πολύ.

(βλ. και σκέφτομαι).

συλλογισμένος (μτχ.):

γκου(ν)ντισαρντό, -ί

(βλ. και σκεφτικός).

συλλογισμός: γκου(ν)ντισαριπέ, ο (βλ. και σκέψη).

συμβόλαιο: κο(ν)ντράτο, ο
π.χ. κερντάμ κο(ν)ντράτο εκχέ
μπροσέσκε = κάναμε συμβόλαιο
για ένα χρόνο.

συμβουλευμένος (μτχ.):
γκογκιαρντό,-ί (σ.α. δασκαλεμένος,
νουθετημένος)

*Αντίθ. μιγγογκιαρντό =
ασυμβούλεντος.*

συμβουλεύομαι (α) (αμετβ. ρ.):
γκογκιαρνταράμαν.

συμβουλεύομαι (β) (αμετβ. ρ.):
γκογκί-λαβ (= μυαλό παίρνω)
π.χ. γκογκί-λαβ κατάρ μο ντατ =
συμβουλεύομαι από τον πατέρα
μου (γκογκί-λαβ ως μετβ. σημαίνει
ξεμυαλίζω π.χ. με τσχαβέσκι γκογκί-
λιά κι οροσπούκα τσχεί =
ξεμυάλισε τον γιο μου η κόρη σου η
πόρνη).

συμβουλεύω (α) (μετβ. ρ.):
γκογκιαράβ

π.χ. κον γκογιαρντάς τουτ τε κερές
καλέ; = ποιος σε συμβούλεψε να το
κάνεις αυτό;

(γκογκιαράβ σ.α. νουθετώ,
δασκαλεύω).

συμβουλεύω (β) (μετβ. ρ.): γκογκί-
νταβ (= μυαλό δίνω)

π.χ. γκογκί-νταβ λε, τε να χάλπες =
τον συμβουλεύω, να μη μαλώσει.

συμβουλή: γκογκιαριπέ, ο
(σ.α. δασκάλωμα, νουθεσία).

συμβούλιο: μενγκλίσσι, ο
π.χ. αϊράτ τε αβέν σάορε, σίαμεν
μενγκλίσσι = απόψε να έρθετε όλοι,
έχουμε συμβούλιο.

συμμάζεμα: κιντιπέ, ο
π.χ. ο κιντιπέ ε κχερέσκο = το
συμμάζεμα του σπιτιού.
(κιντιπέ κυριολ. μάζεμα).

συμμαζεμένος (μτχ.): κιντό,-ί (=
μαζεμένος) και κιντιμέ (άκλ. επίθ.)
(= μαζεμένος).

συμμαζεύομαι (α) (αμετβ. ρ.):
κίνταμαν

π.χ. (μτφ.) κίντε-τουτ ντα μπεςς
γκογκιαβέρ = συμμαζέψου και
κάτσε φρόνιμα, (μτφ.) κίντε-τουτ
εμπούκα, σόσκε μπουτ μπαλβάλ
λιάν ντικχάβ = συμμαζέψου λίγο,
γιατί πολύ αέρα πήρες βλέπω.

(κίνταμαν κυριολ. μαζεύομαι).

συμμαζεύομαι (β): (κιντισιάαβ,
κιντινισιάαβ και κιντί(ν)ντιαβ
(κυριολ. μαζεύομαι)

π.χ. τε κιντί(ν)ντολ ο κχερ, τζι τε
ιρισιάαβ = να συμμαζευτεί
(συγυριστεί) το σπίτι, μέχρι να
επιστρέψω.

συμμαζεύω (μετβ. ρ.): κίνταβ (=
μαζεύω)

π.χ. κίνταβ ο κχερ = συμμαζεύω το
σπίτι, κίνταβ ε σσέα α(ν)ντό
ντολάπο = συμμαζεύω τα ρούχα
στη ντουλάπα.

(βλ. και συγκεντρώνω, μαζεύω).

συμμαχία: πάρτια, η

π.χ. κόρκορι τε αβές μανγκέ, νάα
κε παρτιάσα = μόνος σου να μου
έρθεις, όχι με τη συμμαχία σου.

συμμαχικότητα: πάρτιαλουκο, ο.

συμμαχώ (αμετβ. ρ.): πάρτια-
κερντιάβ (= συμμαχία γίνομαι).

συμμορφώνομαι (α) (αμετβ. ρ.):
γκογκί-τχαβ (= μυαλό βάζω)

π.χ. άμα νι τχος-γκογκί, κα χας
μαριπέ = αν δε συμμορφωθείς, θα
φας ξύλο.

συμμορφώνομαι (β): (βλ.
λογικεύομαι).

συμμορφώνω (μετβ.ρ): γκογκί-
τchonταράβ (= μυαλό κάνω να
βάλει-ουν)

π.χ. ο πφα(ν)ντιπέ τchonταρντά
λεστέ γκογκί = η φυλακή τον
συμμόρφωσε.

συμπεθέρα: χαναμίκ, η.

συμπεθεριάζω (αμετβ. ρ.):

χαναμίκ-κερντιάβ (= συμπέθερος ή συμπεθέρα γίνομαι)

π.χ. χαναμικά κα κερντιάς αμέν = θα συμπεθεριάσουμε εμείς.

συμπεθερικός (επίθ.):

χαναμικένγκο, -ι.

συμπεθεριό: χαναμικιπέ, ο.

συμπέθερος: χαναμίκ, ο

π.χ. κα τζαβ τε παβ ρακία ε χαναμικέσα = θα πάω να πιω ούζο με το συμπέθερο.

συμπεριφέρομαι (αμετβ. ρ.):

νταβρανιάβ

π.χ. νι λατζάς κάι νταβρανίος αγκαντάλ ε φπουρέ μανουσσέσκε; = δεν ντρέπεσαι που συμπεριφέρεσαι έτσι στο γέρο τον άνθρωπο;

συμπεριφορά: νταβρανμάκο, ο

π.χ. κο νταβρανμάκο νάι λατσχό = η συμπεριφορά σου δεν είναι καλή.

συμπλήρωμα: πφεριπέ, ο (= γέμισμα).

συμπληρωμένος (μτχ.): πφερντό, -ί (= γεμάτος, γεμισμένος, πλήρης).

συμπληρώνομαι (αμετβ. ρ.):

πφερντιάβ (= αμετβ. γεμίζω)

π.χ. πφερντιλό ο τσχον, μανγκάβ τε ντες ε κираβάκε παρέ = συμπληρώθηκε ο μήνας, θέλω να δώσεις του ενοικίου τα λεφτά.

συμπληρώνω (μετβ. ρ.): πφεράβ (= μετβ. γεμίζω)

π.χ. μο χουρντό αβγκιέ πφερντά πε τριν μπροσσά = το παιδί μου σήμερα συμπλήρωσε τα τρία του χρόνια.

συμπλήρωση: (βλ. συμπλήρωμα).

συμπλοκή: τσινγκάρ, η (= καβγάς, μάλωμα, πόλεμος)

π.χ. καζόμ τζενέ σας κάι τσινγκάρ, κάι κερντιλί α(ν)ντί καβενάβα; = πόσα άτομα ήταν στην συμπλοκή, που έγινε στο μες στο καφενείο;

συμπόνια: ντουκχιπέ και ντουκχαηπέ, ο (= πόνεση)

π.χ. εμπούκα ντουκχαηπέ νάι τουτ α(ν)ντό κο γκι; = λίγη συμπόνια δεν έχεις στην ψυχή σου;, σικαντάς λεσκέ ντουκχιπέ = του έδειξε συμπόνια.

(βλ. και λύπη, λύπηση, οίκτος, πόνεση).

Αντίθ. μπιντουκχιπέ = απονιά, μπιμανουσιπέ = απανθρωπιά.

συμπονώ (μετβ. ρ.): ντουκχάβ

π.χ. ντουκχάβ λεσκέ, αμά ιν νακχέλ κχάντσικ κατάρ μο βας τε κεράβ = τον συμπονώ, αλλά δεν περνάει τίποτα από το χέρι μου να κάνω (δηλ. για να βοηθήσω).

(βλ. και πονώ (αμετβ.), λυπάμαι).

συμφέρον (α): σιμφέρον, ο

π.χ. νάι μαν σιμφέρον τούταρ = δεν έχω συμφέρον από σένα, σίλε σιμφέρον τούταρ, ο(ν)ντάν κερντιλό τούσα αμάλ = έχει συμφέρον από σένα, γι' αυτό έγινε μαζί σου φίλος.

Συνών. φαϊντάβα = ωφέλεια, όφελος.

Αντίθ. ζαράρι = ζημιά.

συμφέρον (β): κιάρι, ο

π.χ. (φράση) σάορε πο κιάρι ντικχέν = όλοι το συμφέρον τους κοιτάζουν.

(κιάρι κυριολ. κέρδος).

συμφέρει (απρόσ. ρ.): κουρταρίορ (κυριολ. γλυτώνει, σώζει, λυτρώνει)

π.χ. σο κουρταρίορ μάνγκε, λε κα κινάβ = ό,τι μου συμφέρει, αυτό θα αγοράσω, κουρταρίορ τουκέ καβά φιάτο; = σε συμφέρει αυτή η τιμή; **συμφιλιώνομαι:** (βλ. μονιάζω αμετβ).

συμφιλιώνω: (βλ. μονιάζω μετβ).

συμφιλίωση: (βλ. μόνιασμα).

συμφωνία (α): α(ν)νασσμάβα, η (βλ. και συνεννόηση)

π.χ. αμαρί α(ν)νασσμάβα νάι σας αγκαντάλ, σόσκε ακανά πφενές

μανγκέ αβέρ; = η συμφωνία μας δεν ήταν έτσι, γιατί μου λες τώρα άλλα;

συμφωνία (β): συμφωνία, η
π.χ. κερντάμ συμφωνία ε
ντουκιανέσκε = κάναμε συμφωνία
για το μαγαζί.

συμφωνία (γ): παζαρλούκο, ο
(κατά λέξη παζάρεμα)
π.χ. κερνταμούς παζαρλούκο =
κάναμε συμφωνία.

συμφωνώ: (βλ. δέχομαι).

συναίνεση: καμπου(λ)λούκο, ο
(κυριολ. δέξιμο, αποδοχή,
παραδοχή).

συνάντηση: (βλ. ραντεβού.).

συναντιέμαι(-ώμαι) (αμετβ. ρ.):
αρακχί(ν)ντιαβ και ρακχάντιαβ και
ακχάντιαβ (κυριολ. βρίσκομαι)
π.χ. κάι κα ρακχάντιας; = πού θα
συναντηθούμε;, αρακχί(ν)ντιλαμ
οπρά ντρομ = συναντηθήκαμε πάνω
στο δρόμο, κα ακχάντιας κάι
καβενάβα = θα συναντηθούμε στο
καφενείο (σ.α. εντοπίζομαι)

συναντώ (μετβ. ρ.): αρακχάβ και
ρακχαβάβ και ακχαβάβ (κυριολ.
βρίσκω)
π.χ. αρακχλέμ λες σαρ τζαβ κάι
μπουκί = τον συνάντησα καθώς
πήγαινα στη δουλειά, σάντε ο Ντελ
τζανέλ σο κα ρακχαβάς ανγκλά
αμέ(ν)ντε = μόνο ο Θεός ξέρει τι θα
συναντήσουμε μπροστά μας (σ.α.
εντοπίζω, ανακαλύπτω)

συνάφι: (βλ. κομπανία).

συνειδητοποιώ (μετβ. ρ.):
ακχιαράβ (= καταλαβαίνω,
κατανοώ).

π.χ. ακανά ακχιαρντά σο κερντά =
τώρα συνειδητοποίησε τι έκανε.

συνεννόηση: α(ν)νασσμάβα, η
π.χ. μπι α(ν)νασσμαβάκο νασστί
κερντόλ καγιά μπουκί = χωρίς
συνεννόηση δεν μπορεί να γίνει
αυτή η δουλειά.

(βλ. και συμφωνία).

συνεννοήσιμος (επίθ.):

α(ν)νασσμαλίο, -ύκα
π.χ. α(ν)νασσμαλίο μανούζς =
συνεννοήσιμος άνθρωπος.

συνεννοούμαι (αμετβ. ρ.):

α(ν)νασσίαβ
π.χ. νασστί α(ν)νασσίαβ λέσα,
αβέρ πφενάβ με, αβέρ πφενέλ βο =
δεν μπορώ να συνεννοηθώ μαζί
του, άλλα λέω εγώ, άλλα λέει
εκείνος.

συνέρχομαι (αμετβ. ρ.):

κε(ν)ντιμέ-αβάβ
π.χ. κε(ν)ντινέ αβ' σο τζας τε κερές;
= σύνελθε' τι πας να κάνεις;

σύνεση: γκογκιαλιπέ, ο
Συνών. γκογκιαβεριπέ = λογική,
φρονιμάδα, σοφία.

Αντίθ. μπιγκογκιπέ = αμυαλιά.

συνεταιρίζομαι (αμετβ. ρ.):
ορτάκο-κερντιάβ (= συνέταιρος
γίνομαι).

συνεταιρίσσα: (βλ. συνέταιρος, η).

συνεταιρισμός: ορτακλούκο, ο.

συνέταιρος: ορτάκο, ο
π.χ. λιά λε ορτάκο κάι μπουκί = τον
πήρε συνέταιρο στη δουλειά.

συνέταιρος, η: ορτακίνα και
ορτακίγκα, η (η γυναίκα που
μοιράζεται ή που έχει μοιραστεί τον
άνδρα κάποιας άλλης).

συνέταιρος, η: ορτάκα, η.

συνετός (άκλ. επίθ.): γκογκιαβέρ
(βλ. και λογικός, φρόνιμος,
γνωστικός).

π.χ. ο γκογκιαβέρ μανούζς καλέν ιν
κερέλ = ο συνετός άνθρωπος αυτά
δεν τα κάνει.

Συνών. γκογκιαλό = μυαλωμένος.

Αντίθ. μπιγκογκιαβέρ = ασύνετος,
μπιγκογκιάκο = ασύνετος, άμυαλος.

συνέχεια (α) (επίρρ.): σα και βίρα

π.χ. βίρα πουτσέλ μαν = συνέχεια
με ρωτάει, βίρα παρές μανγκέλ =
συνέχεια λεφτά ζητάει, σα
αστάρντολ λέσα = συνέχεια τον

πειράζει, σα βασικαρές = συνέχεια φωνάζεις.

(βλ. σα στα λήμματα όλο, όλος).

Αντίθ. ιτσ = ποτέ, καθόλου.

συνέχεια (β) (επίρρ.): έπντα και επ π.χ. έπντα οπρά μά(ν)ντε τσχος η ντος = συνέχεια επάνω μου ρίχνεις το φταίξιμο, επ κατέ αβέλ = συνέχεια εδώ έρχεται (βλ. και όλο (β)).

συνεχώς: (βλ. συνέχεια).

συννεφιά: μπουλουτλούκο, ο.

συννεφιάζω (αμετβ. ρ.):

μπουλούτορα-πφερντιάβ (= σύννεφα γεμίζω αμετβ)

π.χ. πφερντιλί-μπουλούτορα η αβάβα, μπρουσσούμ κα ντελ = συννέφιασε ο καιρός, θα βρέξει

συννεφιασμένος: (βλ. νεφελώδης).

σύννεφο: μπουλούτο, ο

π.χ. καλέ μπουλούτορα = μαύρα σύννεφα, πφερντιλί η αβάβα μπουλούτορα, μπρουσσούμ κα ντελ = γέμισε ο καιρός (ουρανός) σύννεφα, θα βρέξει.

συννεφώδης: (βλ. νεφελώδης).

συνεχής: (βλ. ασταμάτητος).

συνήθεια: αλύσσιμάκο, ο (σ.α. μάθηση).

συνηθίζω (α) (αμετβ. ρ.):

αλύσσίαβ (σ.α. μαθαίνω)

π.χ. τζι τε αλύσσίαβ κατέ, μο γκι κα ικλέλ = μέχρι να συνηθίσω εδώ, η ψυχή μου θα βγει.

συνηθίζω (β): (βλ. μαθαίνω).

συνηθισμένος (άκλ. επίθ.):

αλύσσύκι και αλύσσίκι

π.χ. αλύσσύκι σαν του τε χας μαριπέ = συνηθισμένος είσαι εσύ να τρως ξύλο.

(βλ. και μαθημένος).

συννυφάδα (α): τύρβα, η

π.χ. καγιά σι μι τύρβα = αυτή είναι η συννυφάδα μου.

συννυφάδα (β): ελτίκα, η.

συνοδοεύω (μετβ. ρ.): νακχαβάβ (= μετβ. περνώ, σ.α. καταπίνω, ξεπερνώ, προσπερνώ)

π.χ. νακχάβ λε τζι κάι ο ντρομ = συνόδεψέ τον μέχρι το δρόμο.

συνολάκι (ρούχων): (βλ. δίπλα).

συνομήλικος (άκλ. επίθ.): ακράνι π.χ. ακράνι σι βο με τσχαβέσα = συνομήλικος είναι αυτός με το γιο μου (ως ουσ. ακράνι, ο, ακράνκα, η).

συνομιλία (α): ορμπισαριπέ, ο (σ.α. μίλημα, συζήτηση).

συνομιλία (β): κονουσσάβα, η και κονουσσάκο, ο (σ.α. μίλημα, ομιλία, συζήτηση, διάλογος)

π.χ. γεκ σαάτο ασταρντά λεγκί κονουσσάβα κάι τιλέφονο = μια ώρα κράτησε η συνομιλία τους στο τηλέφωνο.

συνομιλώ: (βλ. συζητώ, κουβεντιάζω).

σύνορα (α): σινίρα, ε και σϋνϋρα, ε (βλ. ομόηχο σινίρα = νεύρα (τα)).

σύνορα (β): σίνορα, ε.

σύνορο: σϋνϋρι και σινίρι, ο (ομόηχο = νεύρο, νευρασθένεια).

συνταγή: ρετσέτα, η

π.χ. κάι η ρετσέτα κάι ντιά τουτ ο ντοκτόρι; = πού είναι η συνταγή που σου έδωσε ο γιατρός;

σύνταξη: αϊλούκο, ο (κυριολ. μηνιάτικο)

π.χ. νι λατζάς κάι χαλάν κε μαμιάκο αϊλούκο; = δεν ντρέπεσαι που έφαγες της γιαγιάς σου τη σύνταξη; (βλ. και επίδομα, μισθός, μηνιάτικο).

συντεχνία: (βλ. κομπανία).

συντριβή: (βλ. ισοπέδωση).

συντρίβομαι: (βλ. ισοπεδώνομαι).

συντρίβω: (βλ. θρυμματίζω, ισοπεδώνω).

συντριμμένος: (βλ. ισοπεδωμένος).

σύντριψη: (βλ. ισοπέδωση).

συντροφεύω (μετβ. ρ.): ντοστιπέ-κεράβ (= συντροφιά κάνω) και ντοστλούκο-κεράβ (= συντροφιά κάνω).

συντροφιά: ντοστιπέ και ντοστλούκο, ο (σ.α. συντροφικότητα).

συντροφικότητα: (βλ. συντροφιά).

σύντροφος: ντόστι, ο (σ.α. εραστής).

συντρόφισσα, η: ντοστίνκα, η (σ.α. εράστρια, η).

σύρμα: τέλι, ο

π.χ. πφά(ν)νταβ τελέσα = δένω με σύρμα, καρναλό τέλι = αγκαθωτό σύρμα, τσαρένγκο τέλι = πιάτων σύρμα

συρματάκι: τελίσι, ο

π.χ. σανό τελίσι = ψιλό συρματάκι.

συρματένιος (επίθ.): τελέσκο, -ι.

συρμάτινος: (βλ. συρματένιος).

συρματόπλεγμα (αγκαθωτό):

καρναλό-τέλι, ο (= αγκαθωτό σύρμα).

π.χ. κα τχαβ καρναλό-τέλι για τε να τσχόνπες κατάρ ντουβάρα = θα βάλω αγκαθωτό συρματόπλεγμα για να μην πηδάνε από τους τοίχους.

συρταράκι: τσεκμετζαβίσα, η.

συρτάρι: τσέκμετζαβα, η και τσεκμετζάβα, η

π.χ. α(ν)ντί τσέκμετζαβα σι ε παρέ = μες στο συρτάρι είναι τα λεφτά.

σύρτης: φί(λ)λετζίκο, ο

π.χ. σϋρντε ο φί(λ)λετζίκο = τράβα το σύρτη.

(υποκ.) φί(λ)λετζικίσι, ο.

συσκέψεις: γκόνγκορα, ε (σ.α. κουτσομπολιό).

σύσταση (το να συστήσει κανείς κάποιον): πιντζανταριπέ, ο

Συνών. πιντζαριπέ = γνωριμία.

συστημένος (μτχ.):

πιντζανταρντό, -ί.

συστήνομαι (αμετβ. ρ.):

πιντζανταράμαν

π.χ. τζαβ, τε πιντζανταράμαν λέστε = πάω, να του συστηθώ.

συστήνω (μετβ. ρ.): πιντζανταράβ

π.χ. τε πιντζανταράβ τουκέ με πφά = να σου συστήσω την αδερφή μου, άβ, τε πιντζανταράβ τουκέ με νταντέ = έλα, να σου συστήσω τον πατέρα μου.

συχνά: (βλ. πυκνός).

συχνός: (βλ. πυκνός).

σφαγείο: σάλανα, η

π.χ. κάι σάλανα κερέλ μπουκί μο ντατ = στο σφαγείο δουλεύει ο πατέρας μου.

σφαγμένος (μτχ.): τσχι(ν)ντό, -ί (= κομμένος, κουρασμένος).

σφάζω (μετβ. ρ.): τσχινάβ (= κόβω)

π.χ. τσχινάβ ο μπακρό = σφάζω το πρόβατο.

σφαίρα: φισένκο, ο (σ.α. σκάγι)

Συνών. κρουσσούμο = βόλι, μεταλλική μπίλια.

σφαλιάρα: (βλ. σκαμπίλι).

σφάλμα (α): ντος, η (σ.α.

φταιξιμο, ενοχή)

π.χ. με τούτε νι ρακχαβάβ ντος = εγώ σε σένα δεν βρίσκω σφάλμα.

σφάλμα (β): άλτι, ο

π.χ. μπαρό άλτι κερντάν! = μεγάλο σφάλμα έκανες!

Συνών. ντος = φταιξιμο, ενοχή.

σφάξιμο: τσχινιπέ, ο (= κόψιμο).

σφεντόνα (από λάστιχο): λαστίκα, η

π.χ. τσχόλας μπαρά ε λαστικάσα = έριχνε πέτρες με τη σφεντόνα.

(βλ. και λάστιχο).

σφήκα: μπού(μ)μπαλο, ο (κυριολ. μέλισσα)

(βλ. και μέλισσα).

σφίγγομαι (αμετβ. ρ.):

σϋκϋντισάααβ

π.χ. σϋκϋντισάιλο μο γκι ακατέ,
μανγκάβ τε τζάβταρ = σφίχτηκε η
ψυχή μου εδώ, θέλω να φύγω.

σφίγγω (μετβ. ρ.): σϋκϋνταβ και
κικίνταβ

π.χ. σϋκϋντε η τσεσμάβα τε να
τχάβντελ = σφίξε τη βρύση να μη
στάζει, κικίντεν μαν με νεβέ
ποστάλια = με σφίγγουν τα
καινούρια μου παπούτσια,
τρουλιλόμ ντα σϋκϋντελ μαν ο
πα(ν)τόλι = πάχυνα και με σφίγγει
το παντελόني.

(βλ. κικίνταβ στα λήμματα στύβω,
στραγγίζω).

σφίγγω (αμετβ ρ.): (βλ.
σφίγγομαι).

σφιγμένος (μτχ.): σϋκϋντι(ν)ντό,-ί,
κικιντινό,-ί και (άκλ. επίθ.)
σουκουντιμέ και κικιντιμέ.

σφίξιμο (α): σϋκϋντιπέ και
κικιντιπέ, ο

(κικιντιπέ σ.α. στύψιμο).

σφίξιμο (β): σϋκμάκο, ο
π.χ. σϋκμάκο μανγκέλ η βίντα =
σφίξιμο θέλει η βίδα.

σφίξιμο (γ) (μτφ.): σϋκϋ(ν)τία, η
(σ.α. άγχος)

π.χ. ασταρντά μαν σϋκϋ(ν)τία = μ'
έπιασε σφίξιμο.

σφιχτά: (βλ. σφιχτός).

σφιχτός (άκλ. επίθ. και επίρρ.):
σϋκϋ (σ.α. σφιχτά, π.χ. αστάρ σϋκϋ
= κράτα σφιχτά, σϋκϋ μτφ. =
τσιγκούνης-α, μπουτ σϋκϋ μανούζς
σαν = πολύ τσιγκούνης άνθρωπος
είσαι).

σφοδρός (επίθ.): ζουραλό,-ί (=
δυνατός)

π.χ. σαϊ ζουραλί μπαβάλ σι καγιά!
= τι σφοδρός άνεμος είναι αυτός!

σφουγγαράκι (α): σουμκερίσι, ο

σφουγγαράκι (β): συμκερίσι, ο (το
υ προφ. όπως το γαλλικό u)

σφουγγαράς (α): σουμκερτζίο, ο
(θηλ. σουμκερτζικά, η)

σφουγγαράς (β): συμκερτζίο, ο (το
υ προφ. όπως το γαλλικό u) (θηλ.
συμκερτζικά, η (το υ προφ. όπως το
γαλλικό u))

σφουγγάρι (α): σουμκέρι, ο

π.χ. τσαρένγκο σουμκέρι =
σφουγγάρι για τα πιάτα.

σφουγγάρι (β): συμκέρι, ο (το υ
προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. κος λε ε συμκερέσα =
σκούπισέ το με το σφουγγάρι.

σφουγγαρίζομαι (αμετβ. ρ.):
κοσλιάβ και κοσλί(ν)ντιαβ (σ.α.
ξεσκονίζομαι)

π.χ. τε κοσλί(ν)ντον σσουκάρ ε
μερντεφέα = να σφουγγαριστούν
καλά τα σκαλοπάτια.

σφουγγαρίζω (μετβ. ρ.): κοσάβ

π.χ. κοσάβ ο μπάνιο =
σφουγγαρίζω το μπάνιο.

(βλ. και σκουπίζω, ξεσκονίζω).

σφουγγάρισμα: κοσιπέ, ο

(βλ. και σκούπισμα, ξεσκόνισμα).

σφουγγαρισμένος (μτχ.): κοσλό,-ί

π.χ. κοσλό σι ο πάτομα =
σφουγγαρισμένο είναι το πάτωμα.

(βλ. και σκουπισμένος,
ξεσκονισμένος).

σφουγγαρόπανο: κοσιμάσκο-
κοτόρ, ο

π.χ. κάι τχοντάν ε κοσιμάσκο-
κοτόρ; = πού έβαλες το
σφουγγαρόπανο;

σφραγίδα (α): μυύρι, ο (τα υ προφ.
όπως το γαλλικό u).

σφραγίδα (β): σφραγίδα, η

π.χ. σφραγίδα σι οπρά λίλ; =
σφραγίδα έχει πάνω το χαρτί;

σφραγίζω (α) (μετβ. ρ.): μυυρλέαβ
(τα υ προφ. όπως το γαλλικό u)

π.χ. μυυρλέαβ ο λιλ = σφραγίζω το
χαρτί.

σφραγίζω (β) (μετβ. ρ.): σφραγίδα-

τσαβ (= σφραγίδα ρίχνω) και
μυύρι-τσαβ (τα υ προφ. όπως το
γαλλικό u) (= σφραγίδα ρίχνω).

σφραγίζω (γ) (μετβ. ρ.):

πφά(ν)νταβ (κυριολ. κλείνω μετβ., σ.α. δένω, φυλακίζω, βουλώνω, κουμπώνω).

σφραγίζω (δ) (μετβ. ρ.):

πφερνταράβ (κυριολ. βάζω να γεμίσει-ουν, κάνω να γεμίσει-ουν)
π.χ. τζαβ τε πφερνταράβ μο νταν = πάω να σφραγίσω το δόντι μου (σ.α. φορτίζω).

σφράγισμα (α): μυυρλεμέκο, ο (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ).

σφράγισμα (β) (δοντιού): πφερριπέ, ο (κυριολ. γέμισμα)

π.χ. πφερριπέ μανγκέλ κι τχαρ = σφράγισμα θέλει ο τραπεζίτης σου.

σφράγισμα (γ): πφα(ν)ντιπέ, ο (κυριολ. κλείσιμο, σ.α. δέσιμο, φυλακή, βούλωμα, κούμπωμα).

σφραγισμένος (άκλ. επίθ.):

μυυρλεμίτσι (τα υ προφ. όπως το γαλλικό υ)

π.χ. μυυρλεμίτσι σι ο λιλ = σφραγισμένο είναι το χαρτί.

σφυράκι: τσοκανίσι, ο.

σφυρί (α): τσοκάνο και τσεκίτσι, ο
π.χ. ντέμαν ο τσοκάνο = δώσε μου το σφυρί, τσαλάβ η σσάικα ε τσεκισέσα = χτύπα το καρφί με το σφυρί.

σφυρί (β) (ξύλινο του γανωτή): κοπάλ, ο.

σφύριγμα (α): σσολ, ο (βλ. και βουή).

σφύριγμα (β): ιφλίκο, ο.

σφυρίζω (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.):

σσόλ-νταβ (=σφύριγμα δίνω)
π.χ. σσόλ-νταβ ε τζουκελέσκε = σφυρίζω στον σκύλο.
(βλ. και βουίζω).

σφυρίζω (β) (αμετβ. και μετβ. ρ.):

ιφλίκο-νταβ (= σφύριγμα δίνω)
π.χ. νά ντε-ιφλίκο = μη σφυρίζεις.

σφυρίχτρα: ντιντίκο, ο (σ.α. κόρνα οχήματος).

σφυροκόπημα: τσοκανέσα-τσαλαηπέ (= με σφυρί χτύπημα) και τσεκισέσα-τσαλαηπέ, ο (= με σφυρί χτύπημα).

σφυροκοπημένος (μτχ.):

τσοκανέσα-τσαλαντό,-ί (= με σφυρί χτυπημένος) και τσεκισέσα-τσαλαντό,-ί (= με σφυρί χτυπημένος).

σφυροκοπώ (μετβ. ρ.): τσοκανέσα-τσαλαβάβ (= με σφυρί χτυπώ) και τσεκισέσα-τσαλαβάβ (= με σφυρί χτυπώ).

σχάρα: σκάρα, η

π.χ. οπρά σκάρα κα πεκάβ ε κεφτάβε = πάνω στη σχάρα θα ψήσω τους κεφτέδες, τχο ε μανγκινά οπρά τομαφιλέσκι σκάρα = βάλε τα εμπορεύματα πάνω στη σχάρα του αυτοκινήτου.

σχέδιο (α): σκέδιο και σχέδιο, ο

π.χ. κα ικαλάβ τουκέ εκ σκέδιο ε κχερέσκε κάι κα μορές κε γιακχά = θα σου βγάλω ένα σχέδιο για το σπίτι που θα τρίβεις τα μάτια σου.

σχέδιο (β): μπιτσίμι, ο (σ.α. σχήμα)

π.χ. ε κχερέσκο μπιτσίμι μπουτ μπεε(ν)ντίμ = του σπιτιού το σχέδιο πολύ άρεσα (βλ. και σχήμα).

σχέση: σχέσι, η

π.χ. νάι μαν σχέση καλέ μανουσσέσα = δεν έχω σχέση μ' αυτόν τον άνθρωπο.

σχήμα (α): σουλούπο, ο (βλ. και σουλούπι).

σχήμα (β): μπιτσίμι, ο (σ.α. σχέδιο)

π.χ. κολέ τραπεζέσκο μπιτσίμι σας τοπαρλάκι = εκείνου του τραπεζιού το σχήμα ήταν στρογγυλό.

σχιμάδα: (βλ. σκισμή).

σχισματιά: (βλ. σκισμή).

σχισμή: (βλ. σκισμή).

σχοινάκι (α): σσολορό, ο.

σχοινάκι (β): σιτζιμίσι, ο.

σχοινένιος (α) (επίθ.): σσολόσκο,-ι και σσολέσκο,-ι.

σχοινένιος (β) (επίθ.): σιτζιμέσκο, -ι.

σχοινί (α): σσολό, ο
π.χ. σϋρνταβ ο σσολό = τραβάω το σχοινί, κίνταβ ο σσολό = μαζεύω το σχοινί.

σχοινί (β): σιτζίμι και σιτζίμο, ο
π.χ. μπουτ τφουλό σι καβά σιτζίμι = πολύ χοντρό είναι αυτό το σχοινί.

σχολείο (α): σχολίο, ο
π.χ. τζαβ κάι σχολίο = πηγαίνω στο σχολείο, τζαβ τε λαβ ε χουρντέν κατάρ σχολίο = πάω να πάρω τα παιδιά από το σχολείο.

σχολείο (β): μεκτέπο, ο
π.χ. κάι καβά μεκτέπο τζαβ με = σ' αυτό το σχολείο πηγαίνω εγώ.

(υποκ) μεκτεπίσι, ο.

σχολικός (α) (επίθ.): σχολιέσκο, -ι
π.χ. σχολιέσκι γιορτία = σχολική εορτή.

σχολικός (β) (επίθ.): μεκτεπέσκο, -ι
π.χ. μεκτεπέσκι τσά(ν)τα = σχολική σάκα

σώζομαι: (βλ. γλιτώνω (αμετβ.).

σώζω (μετβ. ρ.): κουρταρίαβ
π.χ. νασστί κουρταρίολ λε κχόνικ, ε ντοκτόρα πφε(ν)ντέ κάι κα μερέλ = δεν μπορεί να τον σώσει κανείς, οι γιατροί είπαν πως θα πεθάνει. (βλ. και γλιτώνω (μετβ.), λυτρώνω).

σωθικά: γιλέ, ε (βλ. και σπλάχνα).

σωλήνας: σολίνα, η
π.χ. χουβάρντιλι ε πλι(ν)ντιριόσκι σολίνα = τρύπησε του πλυντηρίου ο σωλήνας.

σώμα (α): τένι, ο
π.χ. ε μανουσσέσκο τένι = το σώμα του ανθρώπου.

σώμα (β): σόμα, ο και σόμα, η
π.χ. σίτουτ σσουκάρ σόμα = έχεις ωραίο σώμα.

σωματάκι: τενίσι, ο

σωματοφύλακας: γιαβέρι, ο (σ.α. υπερασπιστής, υποστηρικτής, προστάτης, πρόμαχος, υπέρμαχος)
π.χ. καβά σι λεσκό γιαβέρι = αυτός είναι ο σωματοφύλακας του (θηλ. γιαβέρκα, η).

σωματώδης: (βλ. γίγαντας).

σωρός: σουρία, η
π.χ. πφε(ν)ντά μανγκέ γεκ σουρία χοχαημάτα = μου είπε ένα σωρό ψέματα, εκ σουρία τσαρέ χαλαντόμ = ένα σωρό πιάτα έπλυνα.

σώσιμο: κουρταριπέ, ο και κουρταρμάκο, ο (βλ. και γλιτωμός, λυτρωμός).

σωσμένος (άκλ. επίθ.):
κουρταρμούσσι (σ.α. λυτρωμένος).

σωστά (επίρρ.): ντένκι
π.χ. μανγκάβ τε κερές ντένκι κι μπουκί = θέλω να κάνεις σωστά τη δουλειά σου, κο σαάτο νι τζαλ ντένκι = το ρολόι σου δεν πηγαίνει σωστά.

(βλ. και σωστός).

σωστός (άκλ. επίθ.): ντένκι
π.χ. εκ ντένκι όρμπα κατάρ κο μούι ιν ικλέλ = μια σωστή κουβέντα από το στόμα σου δεν βγαίνει, εκ ντένκι μπουκί νασστί κερές = μια σωστή δουλειά δεν μπορείς να κάνεις, οπάς μπουκιά νι κα κερές, ντένκι μπουκί μανγκάβ = μισές δουλειές δε θα κάνεις, σωστή δουλειά θέλω. (βλ. και σωστά)

Αντίθ. γιανγκλύσσι = λανθασμένος.

σωτηρία: κουρτουλμάκο, ο.

σώφρων (άκλ. επίθ. και επίρρ.):
γκογκιαβέρ και γκογκιαέρ (σ.α. λογικός, λογικά)
π.χ. εκ γκογκιαβέρ μανούζς, καλέ νι κερέλ = ένας σώφρων άνθρωπος, αυτό δεν το κάνει.

Συνών. γκογκιαλό = μυαλωμένος.